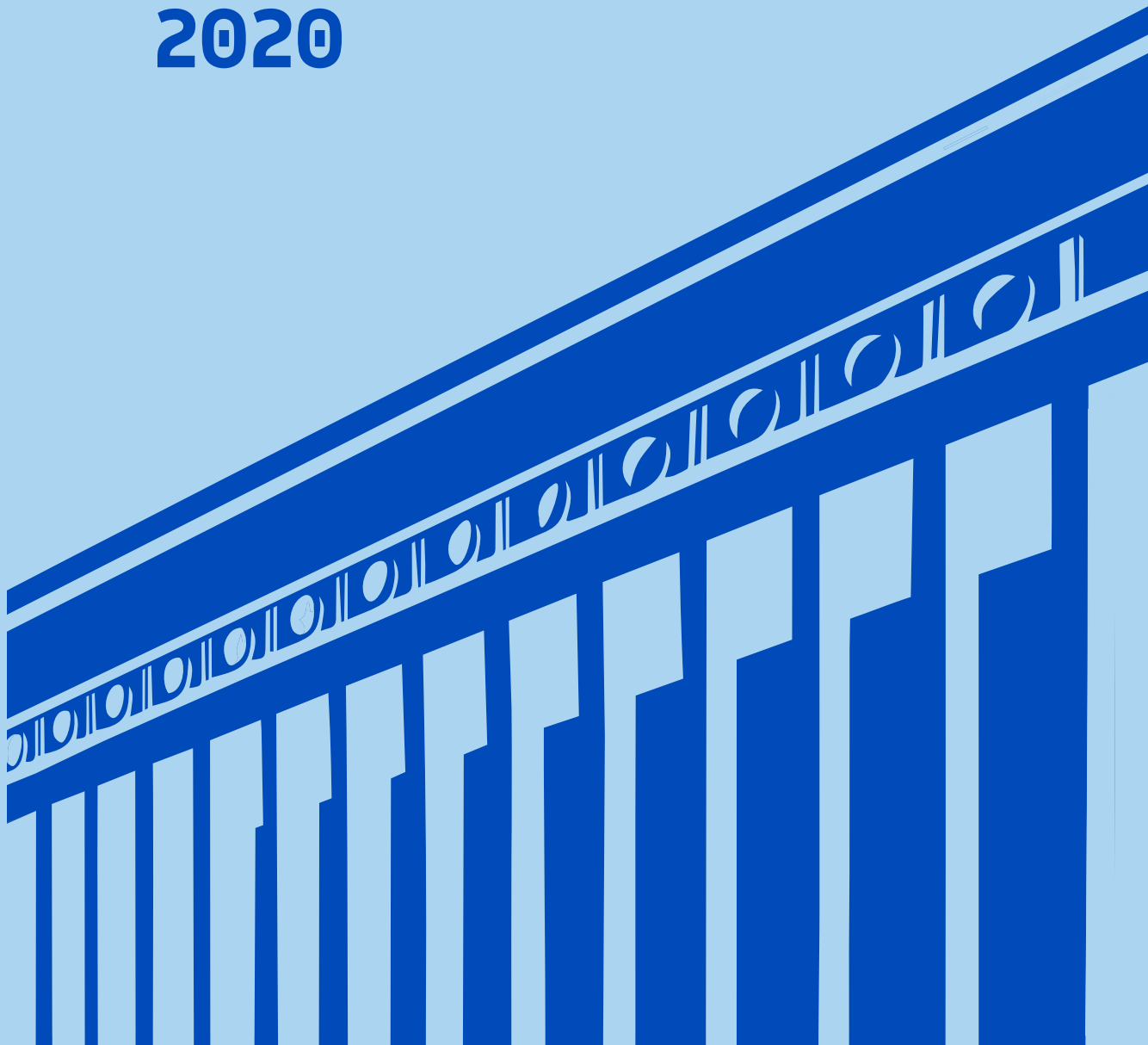

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

FINLANDS DELEGATION I EUROPARÅDET
VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2020

BERÄTTELSE FRÅN FINLANDS DELEGATION I EUROPARÅDET OM VERKSAMHETEN I EUROPARÅDETS PARLAMENTARISKA FÖRSAMLING 2020

Parlamentariska församlingens session i Strasbourg 2020
första delsessionen 27. – 31.1.2020

Ständiga utskottets sammanträden 2020

Paris	6.3.2020
videokonferens	30.4.2020
videokonferens	7.5.2020
videokonferens	26.6.2020
videokonferens	15.9.2020
videokonferens	12. – 13.10.2020
videokonferens	22. – 23.10.2020
videokonferens	20.11.2020

HELSINGFORS 2020

ISSN 1235-1879

FINLANDS DELEGATION I EUROPARÅDET

Till riksdagen

I enlighet med 4 § i lagen av den 28 april 1989 om Finlands delegation i Europarådet överlämnar Finlands delegation i Europarådet vördsamt till riksdagen sin berättelse om den parlamentariska församlingens verksamhet under sessionen 2020.

Helsingfors den 20 januari 2021

På delegationens vägnar

Kimmo Kiljunen

ordförande

Gunilla Carlander

sekreterare

Innehåll

1. SAMMANFATTNING.....	4
2. FINLANDS DELEGATION: VERKSAMHET	7
3. FÖRSAMLINGENS ROLL OCH STÄLLNING	9
3.1 Uppdatering av församlingens arbetsordning	9
3.2 Församlingens nya gemensamma förfarande	9
4. COVID-19-PANDEMIN OCH DEN PARLAMENTARISKA FÖRSAMLINGEN	11
4.1 Hanteringen av pandemin i församlingen	11
4.2 Pandemins konsekvenser för de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatsprincipen	11
5. VERKSTÄLLIGHETEN AV DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA.....	14
5.1 Artificiell intelligens och mänskliga rättigheter	14
5.2 Nya utmaningar för demokratin	16
5.3 Yttrandefriheten och kampen mot korruption	18
5.4 Jämställdhet och icke-diskriminering	19
5.5 Migration, flyktingskap och människohandel.....	21
6. UPPFÖLJNINGEN AV MEDLEMSÅTAGANDENA.....	25
6.1 Azerbajdzjan	25
6.2 Georgien	27
6.3 Moldavien	27
6.4 Polen	28
6.5 Turkiet.....	29
6.6 Ryssland.....	29
7. EUROPARÅDETS EXTERNA RELATIONER.....	30
7.1 Belarus	30
BILAGOR	
1. FINLANDS DELEGATION I EUROPARÅDET 2020	33
2. MEDLEMSKAP I UTSKOTT 2020	34
3. DOKUMENT GODKÄNDA AV EUROPARÅDETS PARLAMENTARISKA FÖRSAMLING 2020	36
3.1 Resolutioner	36
3.2 Rekommendationer	38
4. PARLAMENTARISKA FÖRSAMLINGENS OCH STÄNDIGA UTSKOTTETS GÄSTER 2020	40
5. EUROPARÅDETS MEDLEMSSTATER	41

1. SAMMANFATTNING

Coronapandemin påverkade i betydande grad församlingens verksamhet år 2020. Det ständiga utskottets möte i mars var det sista mötet under året som hölls på traditionellt sätt. Alla därpå följande möten ordnades helt eller delvis på distans. Församlingens plenum ställdes in. Situationen är nu under kontroll tack vare nya verksamhetsätt och mötesarrangemang samt vissa ändringar i arbetsordningen. De personval som planerats för 2020 – val av organisationens biträdande generalsekreterare, församlingens generalsekreterare, domare i Europadomstolen – har flyttats till sessionen i januari 2021. De nya arbetssätten förutsätter flexibilitet och förståelse av alla som deltar i verksamheten, men de ger också nya verktyg att vidareutveckla församlingens verksamhet.

Trots de utmaningar som pandemiåret medförde behandlade församlingen 66 rapporter och antog 41 resolutioner och 25 rekommendationer. Församlingens rekommendationer till Europarådets ministerkommitté är parlamentariskernas sätt att fästa ministerkommitténs uppmärksamhet vid problem och föreslå åtgärder. Parlamentarikerna och ministerkommittén för dessutom en regelbunden dialog under församlingens frågestunder, som ordnas i samband med varje session. Under året har tre ordföranden för ministerkommittén svarat på parlamentariskernas frågor. I början av året var Georgiens utrikesminister David Zalkaliani ordförande för ministerkommittén, från maj till november Greklands vice utrikesminister Miltiadis Varvitsiotis och från november Tysklands europaminister Michael Roth. Ministrarna har då svarat på frågor som har behandlats i församlingens rapporter och som gällt bland annat pandemin, demokratin tillstånd, flyktingsituationen och människorättsituationen i Polen, Turkiet och Azerbajdzjan.

Församlingens uppgift är att identifiera, ta ställning till och i många fall föreslå en gemensam handlingslinje eller normer för nya samhälleliga fenomen. Flera av rapporterna från 2020 gällde artificiell intelligens och coronaviruspandemins konsekvenser för folkhälsan, demokratin och de mänskliga rättigheterna. Ett tredje synligt ämne har varit situationen i Belarus, som har diskuterats särskilt på utskotts nivå.

Församlingen har följt den politiska situationen i Belarus sedan 1990-talet. Kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och avsaknaden av demokratiska rättigheter för medborgarna i en europeisk stat och i Finlands närområde har varit en ständig källa till oro. Den politiska situationen i Belarus var aktuell med anledning av parlamentsvalet i november 2019 och händelserna efter presidentvalet i augusti 2020. Några dagar efter presidentvalet publicerade den finländska delegationen ett pressmeddelande som uttryckte oro över det politiska läget i Belarus och brister i demokratin i landet. Ett motsvarande gemensamt meddelande publicerades av samtliga nordiska och baltiska länders delegationer. Församlingens politiska utskott bereder två rapporter och juridiska utskottet en rapport om situationen i Belarus. Församlingen vill stödja och bidra till att upprätta en dialog mellan regeringen, oppositionen och företrädare för det civila samhället så att de tillsammans kan söka lösningar på den politiska krisen i landet. Målet är att stöda en fredlig förändring mot demokrati och medlemskap i Europarådet.

Församlingens granskningsutskott konstaterade i sin senaste årsredovisning att uppföljningen av hur medlemsstaterna uppfyller sina skyldigheter fortfarande är en viktig uppgift som stärker demokratin och stöder reformer. Granskningsutskottet hade i slutet av 2020 elva länder på sin agenda. Dessa är Albanien, Armenien, Azerbajdzjan, Bosnien och Hercegovina, Georgien, Moldavien, Polen, Ryssland, Serbien, Turkiet och Ukraina. Därtill var Bulgarien, Montenegro och Nordmakedonien föremål för efterhandsgranskning. Turkiet godkändes som medlem i organisationen 1950, medan de övriga länderna har blivit medlemmar efter 1989. Under året behandlade församlingen landrapporter om Polen, Turkiet och Azerbajdzjan. Valövervakningsmissionerna är en del av granskningsprocessen. Denna verksamhet har stött på utmaningar på grund av coronapandemin. Många länder har ställt in eller flyttat sina val. Olika begränsningar näst intill omöjliggjorde valobservationen under våren och sommaren. Församlingen lyckades dock övervaka parlamentsvalet i Azerbajdzjan och ordna begränsade valobservationer i Moldavien och Georgien.

Församlingen beslutade i januari 2020 att underställa Polen församlingens granskning av medlemsåligganden och förpliktelser. Beslutet motiverades av de lagar som det polska parlamentet antog 2017 och som ansågs utgöra ett hot mot rättsstatsprincipen och rättsväsendets oberoende. Också polariseringen av landets politiska miljö har inskränkt verksamhetsförutsättningarna. En liknande negativ utveckling kan skönjas i delar av Europa.

I april 2017 beslutade församlingen att återuppta Turkiet bland de länder vars medlemsåligganden granskas av granskningsutskottet. Beslutet anknöt till en kritisk bedömning av den turkiska regeringens åtgärder efter att undantagstillstånd utlystes i juli 2016. Bedömningen var att åtgärderna har inskränkt medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter. Församlingen har granskat det politiska handlingsutrymmet för de turkiska oppositionspolitikerna och parlamentsledamöterna samt situationen för de demokratiska institutionerna. Efter granskningen beslutade församlingen att fortsätta övervakningen. För att råda bot på situationen uppmanas Turkiet att upprätta en genuin dialog med företrädarna för det civila samhället och att upphöra med förföljelserna av dissidenter.

Situationen för politiska fångar i Azerbajdzjan var under behandling i församlingen år 2020. Församlingen stöder ministerkommittén i dess beslut att genom så kallad förstärkt uppföljning övervaka att Europadomstolens beslut verkställs i landet på både individuell och allmän nivå. Valobservatörernas bedömning av parlamentsvalet i Azerbajdzjan var negativ, eftersom valet ägde rum i ett begränsat politiskt klimat utan verkliga alternativ.

Redan i ett tidigt skede påpekade församlingen att coronapandemin inte får bli en förevändning för att försvaga de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstaten. De akuta nödåtgärderna ledde dock i många medlemsländer till att parlamentets ställning försvagades och att rörelsefriheten, mötesfriheten och integritetsskyddet begränsades. Höstens första session ägnades helt åt pandemin. Församlingen tog ställning bland annat till pandemins konsekvenser för de mänskliga rättigheterna, jämställdheten, icke-diskriminering och rättsstatsprinciperna samt till de humanitära konsekvenserna för invandrare och flyktingar. I resolutionerna konstateras det allmänt att parlamentets funktionsduglighet måste garanteras i alla situationer och att undantagslagar ska användas med eftertanke, de bör vara tidsmässigt avgränsade och ha laglig grund.

En av målsättningarna för Finlands ordförandeskap i Europarådet (2018–2019) var att utvärdera vilka konsekvenser den artificiella intelligensen har för de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatsprincipen. Artificiell intelligens erbjuder lösningar på många av mänsklighetens problem, men den snabba teknologiska utvecklingen har påvisat ett behov av att diskutera etiska frågor och spelregler. Europarådet har intagit en ledande roll i utvecklingen av rättsnormer för artificiell intelligens. I flera resolutioner och rekommendationer föreslår församlingen att det utarbetas en internationellt bindande konvention om regleringen av artificiell intelligens. Den teknologiska utvecklingen förutsätter att medlemsländerna är vaktsamma och att lagstiftarna är förutseende och flexibla. Parlamentarikerna måste förstå denna förändring och se till att de nya tekniska möjligheterna inte samtidigt undergräver de grundläggande fri- och rättigheterna.

Yttrandefrihet och mediefrihet är en väsentlig del av demokratin. Det sägs ofta att medierna är den fjärde pelaren i maktens tredelning. Församlingen är mycket mån om att värna yttrandefriheten och följer årligen situationen i medlemsländerna med hjälp av olika rapporter. Det begränsade handlingsutrymmet för fria och oberoende medier i flera europeiska länder ger upphov till särskild oro, eftersom det undergräver demokratin, skadar de mänskliga rättigheterna och undergräver rättsstatsprincipen. Situationen återspeglas också i universitetsvärlden; i många länder har den akademiska friheten begränsats. Manipulering av idrottsresultat skapar utrymme för organiserad brottslighet.

Jämställdhetsfrågor, särskilt kvinnors rättigheter, har under en tid mött motvind i många europeiska länder. Församlingen har med oro tagit del av Turkiets och Polens uttalanden om utträde ur Istanbulkonventionen (konventionen om förebyggande av våld mot kvinnor och av våld i hemmet) med förvändningen att dess innehåll av vissa kretsar anses strida mot traditionella värderingar. Under året har jämställdhetsfrågor behandlats med avseende på coronapandemin, men också med tanke på kvinnor, barn, religiösa minoriteter och narkotikamissbrukare.

Under berättelseåret hamnade flykting- och migrationsdebatten i stor utsträckning i skuggan av pandemin, även om flyktingar och invandrare påverkas kraftigt av hälsokrisen och de anknytande stängningarna av gränser och begränsningarna av sammankomster. I början av året diskuterades främst hemsändning av IS-krigarens hustrur och barn som befinner sig i flyktingläger till deras hemländer i Europa. Frågan är förknippad med många svåra politiska och människorättsrelaterade överväganden som också har debatterats i Finland. Också människohandeln och organhandeln har stått på församlingens dagordning.

2. FINLANDS DELEGATION: VERKSAMHET

Valperiodens andra år har i sin helhet varit exceptionellt för Finlands delegation. Coronapandemin har haft betydande konsekvenser för församlingens arbete. Situationen är nu under kontroll tack vare nya verksamhets sätt och mötesarrangemang samt vissa ändringar i arbetsordningen. Sessionerna i april och juni ställdes in och oktobersessionen ersattes med tre utvidgade möten i ständiga utskottet. Alla utskottsmöten har sedan mars ordnats på distans. I oktober reste ordförande Kimmo Kiljunen (sd) till Strasbourg, där han deltog i ständiga utskottets möte. Kiljunen fungerade som ordförande under en del av mötet.

Delegationens sammansättning ändrades i oktober. Efter att ledamot Jussi Saramo avstått från posten som ersättare utsågs Veronika Honkasalo (vänst) till ny ersättare. Ändringen påverkade inte platsfördelningen i församlingens utskott, som presenteras i bilaga 2.

Delegationens ordförande Kiljunen har varit vice ordförande i församlingen och valdes till granskningsutskottets rapportör om Armenien. I politiska utskottet har Kiljunen till uppgift att utarbeta en rapport om Belarus. Delegationen ordnade tillsammans med Finlands delegation i OSSE ett diskussionsmöte om situationen i Belarus i september. Päivi Nevala, ställföreträdare för utrikesministeriets enhetschef, Minna-Mari Mourujärvi, ambassadråd, Sari Rautio, enhetschef, Mari Mäkinen, ambassadråd, och Jouni Hirvonen, utrikessekreterare, höll anföranden i ämnet.

Ledamot Inka Hopsu (gröna) utsågs 2019 av kulturutskottet att utarbeta en rapport om strävandena för att stärka de ungas roll i fredsbyggande och förebyggande av konflikter. Beredningen av rapporten fortsatte vid utskottets möten under januarisessionen och i november. Under novembermötet ordnades en utfrågning vid vilken utrikesministeriets representant Seija Kinni berättade om implementeringen av FN:s säkerhetsrådets resolution 2250 i Finland. Finland är det enda landet i världen som har utarbetat den handlingsplan som resolutionen förutsätter. Dessutom hördes Jorge Aguando-Sanchez, representant för Europarådets nätverk för fredsambassadörer. Den planerade faktainsamlingsresan till Balkanländerna i anslutning till rapporten kunde inte genomföras pga. coronarestriktionerna. Under sin observation av parlamentsvalet i Georgien i oktober 2020 träffade ledamot Hopsu i Tbilisi unga företrädare för det civila samhället samt representanter av minoritetsombudsmannens kansli och chefen för EU:s övervakningsuppdrag ambassadör Marek Szczygel.

Delegationen har hållit sex möten, varav endast ett har hållits i Strasbourg. Flertalet av mötena ordnades i hybridform, det vill säga så att en del är närvarande vid mötet och en del deltar på distans. Finlands ständiga representant i Europarådet, ambassadör Nina Nordström deltog i delegationens distansmöte den 11 september 2020.

Ordförande Kiljunen och ledamot Petri Honkonen (cent) deltog i årets första möte mellan de nordiska och de baltiska länderna i Strasbourg. Ordförande Kiljunen deltog under året också i ländernas andra möten, som hölls som videokonferenser.

Finlands delegation understödde arrangemangen kring fotoutställningen Equality betrayed som ordnades i samband med januarisessionen. Temat för utställningen var etnisk profilering. Ämnet är aktuellt eftersom församlingens jämställdhetsutskott bereder en rapport om det.

Den 28–29 februari 2020 ordnade riksdagen tillsammans med EU:s korruptionsbekämpningsorgan Greco ett seminarium för ukrainska parlamentariker under rubriken "On Parliamentary Integrity – Promoting Transparency and Accountability Measures for Members of Parliament". I öppningsanförandet gav ordföranden för Finlands delegation Kimmo Kiljunen deltagarna bakgrundsinformation om läget i Finland. Han betonade att Finland mötte många utmaningar när det byggde upp ett fungerande och öppet samhälle. Han hänvisade i det sammanhanget till tiden före självständigheten, till inbördeskriget och till språkfrågan. Det centrala är enligt Kiljunen att det allmänna bästa har gått före enskilda intressen. Samtidigt har Finland

lyckats bygga upp ett korruptionsfritt system som baserar sig på konsensus och förtroende. Finland är inte perfekt, men har lyckligtvis nått framgångar där många andra länder har misslyckats.

Seminarieriet var en del av Europarådets handlingsplan för Ukraina (Action Plan for Ukraina 2018–2020). Ukrainas parlament Verchovna Rada har som sina egna prioriteringar angett reformer som gäller bekämpning av korruption och politisk finansiering. Syftet med seminarieriet var att visa de ukrainska parlamentsledamöterna hur man i andra parlament bekämpar korruption genom olika strukturer och praxis. I seminarieriet deltog femton ledamöter i Ukrainas parlament, ordföranden för Finlands delegation Kiljunen (sd), ordföranden för stora utskottet Satu Hassi (gröna), riksdagsledamot Peter Östman (kd) samt parlamentsledamöter från Europarådets medlemsländer Sverige, Litauen och Lettland. Dessutom deltog den italienska professorn och tidigare ordföranden för den parlamentariska församlingen Michele Nicoletti, direktören för den analytiska avdelningen vid Ukrainas byrå för lagstiftningsinitiativ Oleksandr Zaslavskiy, riksdagens biträdande generalsekreterare Timo Tuovinen, lagutskottets utskottsråd Marja Tuokila och plenarrådet Henri Helo. Också Helsingin Sanomats redaktör Teija Sutinen deltog i seminarieriet.

Ordförande Kiljunen deltog 19–21 oktober 2020 i ett seminarium och ett utbildningsevenemang om mänskliga rättigheter arrangerat av statliga institutet för internationella relationer MGIMO i Moskva. Kiljunen var i Moskva ställföreträdare för församlingens ordförande Hendrik Daems. Syftet med tredagarsseminarieriet var att utbilda ryska tjänstemän och jurister i människorättsfrågor. Seminarieriet ansågs viktigt också för att det är ett tecken på en normalisering av relationerna mellan Europarådet och Ryssland. I evenemanget deltog också Pjotr Tolstoj, församlingens ryska vice ordförande och ordförande för Rysslands delegation i Europarådet.

3. FÖRSAMLINGENS ROLL OCH STÄLLNING

Församlingen har i flera års tid diskuterat hela organisationens och även församlingens roll och mission inför de utmaningar som i dag hotar demokratin. Diskussionen har visat att verksamhetsätten måste uppdateras. Till bakgrunden hör också att den ryska delegationen inte deltog i församlingens verksamhet 2016–2019 och omständigheterna kring denna frånvaro. Under året har debatten drivits på av de utmaningar som pandemiläget lyft fram och av behovet av att uppdatera verksamheten.

I januari valde församlingen Hendrik Daems (Belgien, ALDE) till ny ordförande. Daems introducerade i mars ett nytt element vid ständiga utskottets möte genom att inleda en diskussion om behovet av att förnya församlingens arbetssätt. Målsättningen är att öka organisationens synlighet och genomslagskraft i dess strävan att skapa gemensamma europeiska rättsliga normer och försvara rättsstatsprincipen. I detta syfte inbjöd Daems delegationsordförandena på våren till en diskussion om församlingens arbete och framtid. Processen hamnade dock delvis i skuggan av coronapandemin.

3.1 Uppdatering av församlingens arbetsordning

Coronapandemin påverkade i hög grad församlingens arbete år 2020. Läget är tack vare lämpliga nya distans- och hybridmötesarrangemang under kontroll och har säkrats genom de ändringar i arbetsordningen som godkändes i slutet av året. Trots de undantagsförhållanden som beror på pandemin sammanträdde alla utskott i församlingen och utarbetade rapporter.

Uppdateringen av arbetsordningen var nödvändig också därför att församlingen är mer än ett alleuropeiskt parlamentariskt diskussionsforum. Parlamentarikerna har också till uppgift att välja organisationens generalsekreterare, biträdande generalsekreterare, kommissionären för mänskliga rättigheter och domarna i europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Godkännandet av ändringarna i arbetsordningen gör det numera möjligt att ordna personal också på distans.

Resolution 2349 (2020) (dok. 17178) innehåller ändringar i församlingens arbetsordning i fråga om alternativa arrangemang för församlingens plenarsammanträden, såsom sessioner och utskottsmöten på distans eller i hybridform under noggrant definierade undantagsförhållanden. Genom ändringarna ville man säkerställa att församlingen kan utföra de uppgifter som anges i organisationens arbetsordning, däribland att förrätta personal, också under pandemier och i andra krissituationer. Församlingens ordinarie arbetsordning tillämpas fortfarande vid distans- och hybridmöten. Undantagsreglerna gäller bland annat tidsfristerna för framläggande av ändringsförslag, bestridande av fullmakter samt personal i utskotten och utnämning av rapportörer på utskotts nivå. De personal som planerats för 2020 flyttades till sessionen i januari 2021.

Samtidigt antogs resolution 2350 (2020) (dok. 17179). Den innehåller ändringar i församlingens förfaranderegler, bland annat i fråga om godkännande och bestridande av fullmakter. Genom ändringarna vill man bland annat förtydliga förfarandet i situationer där fullmakterna för en delegation bestrids på olika grunder samtidigt. Ett ytterligare mål har varit att förenhetliga förfarandet av val av ordförande och vice ordförande med förfarandet som redan gäller vid andra personal. Dessutom preciseras granskningsutskottets mandat och tillåts flera aktualitetsdebatter vid en och samma session.

3.2 Församlingens nya gemensamma förfarande

Församlingen beslutade i april 2014 att frånta den ryska delegationen rösträtten i församlingen som en protest mot ockupationen av Krimhalvön. Beslutet upprepades i januari 2015, varefter Ryssland lämnade församlingens verksamhet i början av 2016 och från och med 2017 lät bli att betala medlemsavgift. Beslutet att underkänna den ryska parlamentariska delegationen fullmakter påverkade i betydande grad organisationens verksamhet i flera år.

Händelserna visade att det fanns ett behov av att församlingen och ministerkommittén kommer överens om gemensamma åtgärder i situationer där en medlemsstat allvarligt bryter mot organisationens arbetsordning och värderingar. Den process för ett nytt samarbetsförfarande som inleddes mellan församlingen och ministerkommittén slutfördes i början av 2020. I bakgrunden fanns en samsyn om behovet av att stärka dialogen och synergierna mellan institutionerna.

Politiska utskottets förslag om en ny samarbetsmekanism baserar sig på församlingens rekommendation och ställningstaganden från 2019 samt på det beslut som medlemsländernas utrikesministrar fattade i Helsingfors i maj samma år. Målet är att genom konstruktiv dialog och samarbete samt genom ett överenskommet förfarande och inom en avtalad tidsplan säkerställa att organisationens principer och medlemsländernas förpliktelser uppfylls i ett läge där de allvarligt har överträtts.

Församlingen godkände i januari 2020 en rapport om ministerkommitténs och församlingens gemensamma kompletterande förfarande (dok. 15024). De viktigaste omständigheterna i det gemensamma förfarandet hänför sig till rätten att ta initiativ till förfarandet och fastställandet av beslutsföret. Enligt resolution 2319 (2020) har församlingen, ministerkommittén eller generalsekreteraren initiativrätt i vissa situationer. Införandet av det nya systemet förutsätter ytterligare ändringar av arbetsordningen, som kommer att behandlas vid sessionen i januari 2021.

4. COVID-19-PANDEMIN OCH DEN PARLAMENTARISKA FÖRSAMLINGEN

Redan vid januarisessionen talades det om en ny sjukdom, men ingen misstänkte att den i stor skala skulle sprida sig i Europa. Enstaka fall hade redan upptäckts utanför Asien, och händelserna under de kommande månaderna revolutionerade hela världens inställning till smittsamma sjukdomar. Var och en, även den parlamentariska församlingen, var tvungen att anpassa sig till den nya situationen.

Församlingens sista normala möte 2020 hölls av ständiga utskottet i Paris den 6 mars 2020. I mötet deltog också ordföranden för Finlands delegation Kimmo Kiljunen. Spridningen av coronapandemin väckte oro redan då, särskilt i Italien, men förståelsen för sjukdomen och dess sätt att sprida sig och smitta var fortfarande svag. Det ökade antalet smittfall ledde dock till att många länder drog i nödbromsen, och många av dem som deltog i mötet i Paris sattes i karantän när de återvände till sina hemländer. Ungefär en vecka senare började stater stänga ned, det infördes reseförbud och inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna. Därigenom avbröts också den parlamentariska församlingens verksamhet för en tid.

4.1 Hanteringen av pandemin i församlingen

Vid ständiga utskottets distansmöte på valborgsmässoafton den 30 april 2020 hölls en omfattande debatt om coronapandemin. Det konstaterades att pandemin inte får bli en ursäkt för att undergräva de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstaten. De akuta åtgärder som vidtagits av flera medlemsländer hade påverkat parlamentets ställning, eftersom de inte kunde sammanträda och rösta på grund av pandemibegränsningarna. Också rörelsefriheten och mötesfriheten begränsades på ett aldrig tidigare skådat sätt. Integritetsskyddet försvagades exempelvis genom drönare och mobilapplikationer som övervakar människors rörlighet. Till och med bedrivandet av näring inskränktes. Val drogs in och sköts upp. Å andra sidan hölls vissa val, trots att deras öppenhet inte kunde garanteras. I en aktualitetsdebatt betonade parlamentarikerna att undantagslagar bör undvikas så långt det är möjligt och att parlamentets funktionsduglighet bör garanteras i alla lägen.

Under debatten lyftes solidaritetens betydelse fram, eftersom krisen berör alla. I inläggen uttrycktes samtidigt starkt oro över de försvagningar av rättsstaten som har skett till följd av coronapandemin, särskilt i Ungern och Polen. Församlingen påpekade också det försämrade människorättsläget i Turkiet. Parlamentarikerna betonade att Europarådet spelar en viktig roll när det gäller att försvara de grundläggande värderingarna, eftersom coronakrisen, om den blir långvarig, kan utvecklas till en människorättskris. För att säkerställa den parlamentariska dialogen ansågs det viktigt att församlingens funktionsförmåga upprätthålls. Utbytet av erfarenheter och bästa praxis mellan medlemsländerna ansågs ge positiva effekter i detta avseende. Samtidigt ansågs det nödvändigt att ta ställning i situationer där medlemsstaterna går till överdrift. Också det ökande familjevåldet till följd av coronakrisen lyftes fram i flera anföranden, och medlemsländerna uppmanades att följa Istanbulkonventionen även under krisen. Oron för barn och sårbara grupper var stor. Under året färdigställdes en serie av fem rapporter som granskade coronapandemin ur olika synvinklar. Behandlingen av rapporterna inleddes med en övergripande allmän debatt i frågan.

4.2 Pandemins konsekvenser för de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatsprincipen

Församlingens första rapport om coronapandemin behandlade lärdomar om effektiva och rättighetsbaserade åtgärder mot pandemin (dok. 15115). I rapporten konstateras det att Världshälsoorganisationen WHO och den parlamentariska församlingen redan för flera år sedan har uppmanat staterna att förbereda sig på situationer som coronakrisen. Trots det överraskades alla av coronaviruset. I den allmänna paniken förlitade sig många länder på auktoritära metoder i stället för att fokusera på fakta, människorättsgrunder och effektiv internationell samordning. Autoritarismen kan leda till fler offer. Den kan också orsaka allvarliga skador på våra politiska, demokratiska, sociala och ekonomiska system.

I resolution 2329 (2020) konstateras det angående åtgärder för att skydda folkhälsan att de måste bygga på lag, öppenhet och förtroende för att vara effektiva. För att förebygga kriser som coronapandemin bör medlemsstaternas åtgärder grunda sig på nödvändighet och proportionalitet. Dessutom bör de säkerställa tillgången till skyddsutrustning, sträva efter att åtgärderna ska vara frivilliga och att alla åtgärder så hel-täckande som möjligt respekterar de mänskliga rättigheterna. Staterna bör sprida tillförlitlig information om sjukdomen och dess förekomst. De bör också satsa på tillräcklig testkapacitet och solidaritet mellan medlemsländerna när sjukdomen undersöks, skyddsutrustning upphandlas och läkemedel utvecklas. Samtidigt bör de bedöma hur väl de nationella hälsovårdstjänsterna fungerar och beredskapsläget i fråga om pandemier. I syfte att förebygga nya sjukdomar bör människans hälsa, djurskötsel och miljö behandlas som en helhet. Finansieringen av WHO bör ändras så att den inte enbart grundar sig på frivilliga bidrag. WHO bör också ha rätt att göra utvärderingsbesök i medlemsländerna. FN bör få en ny roll när det gäller att övervaka riskfyllda biologiska händelser. I rekommendation 2174 (2020) uppmanas ministerkommittén att stärka samarbetet och samordningen på folkhälsoområdet.

I en rapport om demokratierna och covid-19-pandemin (dok. 15157) sägs det att pandemin har varit ett slags test på hur demokratin och förvaltningen fungerar. Europarådets generalsekreterare Marija Pejčinović Burić och Venedigkommissionen, som ger medlemsstaterna juridisk vägledning, redogjorde redan i början av pandemin för hur man säkerställer att Europarådets grundläggande värderingar iakttas under undantagsförhållanden. Under alla omständigheter måste man säkerställa kontinuiteten i den demokratiska förvaltningen, institutionernas tillförlitlighet, ett demokratiskt och ansvarstagande ledarskap samt ansvarstagande bland medborgarna, gemensamma åtgärder och solidaritet.

I resolution 2337 (2020) uppmanar församlingen medlemsländerna att följa Venedigkommissionens riktlinjer för nödsituationer och att respektera maktdelningsprincipen. Vid hälsokriser ska ett undantagstillstånd alltid vara tidsbundet och undantagslagar som gäller ska tas i bruk i enlighet med internationella standarder. Parlamentens funktionsduglighet och tillsynsroll bör garanteras i alla lägen. Bestående ändringar i grundlagen och vallagen bör undvikas. Oppositionen måste engageras i beslutsfattandet och medborgarna måste informeras om beslutet. Man bör analysera hur undantagslagarna fungerar, och resultaten av denna analys bör utnyttjas när man förbereder sig inför kommande kriser. De begränsningar som gäller val ska grunda sig på lag och vara nödvändiga, proportionella och tidsbundna. Uppskjutande av val bör grunda sig på bred konsensus, och valobservation ska möjliggöras under alla omständigheter. För att förebygga pandemier i framtiden behövs ett omfattande internationellt samarbete, enighet och utbyte av god praxis. Europarådet har fått uppskattning för att det har kunnat erbjuda stöd till medlemsländerna under pandemin. Enligt rekommendation 2179 (2020) kunde ministerkommittén upprätta en checklista över de parametrar som behövs för att garantera demokratin vid pandemin. Dessutom bör det utarbetas en rekommendation med anvisningar om flernivåadministration och åtgärder vid nödsituationer.

Inget medlemsland har undgått att införa undantags- eller nödfallslagar i hanteringen av coronapandemin. Genom dessa lagar har flera grundläggande och mänskliga rättigheter, såsom rörelsefrihet, mötesfrihet och rätt till privatliv, begränsats. I en rapport om konsekvenserna av covid-19-pandemin för de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen (dok. 15158) konstateras det att även om flera begränsningar är godtagbara för att förhindra att pandemin sprider sig, måste de stå i proportion till den nytta som kan uppnås. Ingenting rättfärdigar till exempel en begränsning av yttrandefriheten eller tillgången till information. Kommissionären för mänskliga rättigheter har varit oroad över att det i flera medlemsländer har vidtagits överdrivna åtgärder. Flertalet av medlemsländerna har dock handlat i enlighet med människorättskonventionen och därmed visat att det inte krävs auktoritära åtgärder för att hantera krisen. I resolution 2338 (2020) uttrycks uppskattning för att många medlemsländer har lyckats hantera nödläget utan att inskränka de grundläggande fri- och rättigheterna alltför mycket. Begränsningarna bör analyseras med tanke på framtida kriser. Undantagstillstånd och undantagslagar ska tas i bruk endast som en sista utväg och Europarådet ska underrättas om dem. Yttrandefriheten, integritetsskyddet och rättsväsendets funktion ska garanteras

och allas rätt till hälsa ska respekteras på lika villkor. Medlemsländerna måste också se till att kostnaderna för pandemin inte leder till korruption. Ministerkommittén ska i enlighet med rekommendation 2180 (2020) utarbeta anvisningar om god förvaltning vid hantering av pandemier och en rekommendation om god praxis.

Enligt en rapport om upprätthållandet av de mänskliga rättigheterna under kriser och pandemier (dok. 15129) har de åtgärder som vidtagits för att bekämpa coronapandemin synliggjort den strukturella ojämlikheten i samhällena. Pandemin diskriminerar inte, men följderna av den har påverkat människor på olika sätt och särskilt de sårbara grupperna har lidit mest. Flera smitthärdar uppstod till exempel i invandrargrupper till följd av att information inte fanns att tillgå på deras eget språk. För dem som inte har råd med goda boendeförhållanden är det också svårt att iaktta säkerhetsavstånden. Antalet familjevåldsfall har ökat när människor tvingats stanna hemma. Likaså har de äldre upplevt sig mer ensamma än tidigare. Förtjänstmöjligheterna har begränsats och barnens rätt till utbildning har inte kunnat garanteras till alla delar. Omorganiseringen av hälsovårdstjänsterna har försvårat tillgången till vård, och till exempel preventivrådgivningen har begränsats på många håll. Särskilt kvinnodominerade branscher har tvingats kämpa i främsta ledet mot pandemin. Pandemin har också ökat rasismen. Virusets förmodade ursprung har ökat antalet hatbrott mot personer med asiatisk bakgrund.

I resolution 2339 (2020) uppmanar församlingen alla medlemsländer att ratificera och genomföra Istanbulkonventionen, den europeiska sociala stadgan och dess tilläggsprotokoll samt konventionerna om minoriteter och minoritetsspråk. I beredskapslagarna ska samhällets mångfald och åtgärdernas konsekvenser för olika människogrupper beaktas. Detta säkerställs bland annat genom tillräcklig datainsamling och genom att likabehandling säkerställs inom alla politikområden.

Invandrare och flyktingar har drabbats av pandemin på många olika sätt. I en rapport om de humanitära konsekvenserna av covid-19-pandemin för invandrare och flyktingar (dok. 15142) konstateras att stängningen av gränserna har tvingat flyktingar som söker skydd att hitta nya, ofta farliga rutter. Det är inte möjligt att hålla säkerhetsavstånd i fulla flyktingläger, vilket har ökat risken för smitta. Invandrarna har också blivit mer utsatta för rasism och diskriminering.

Samtidigt har pandemin visat att invandringen kan hanteras på nya sätt: att hålla invandrare i slutna anstalter är inte det enda alternativet. Alla drar nytta av att människor behandlas lika. Pandemin sprids lätt om alla inte erbjuds hälsotjänster och säkra lokaler på samma nivå. Samtidigt påminner rapporten om att en pandemi till och med kan förvärra migrationssituationen när följderna av pandemin för ländernas ekonomier och sysselsättning börjar märkas. Därför är det redan i detta skede viktigt att överväga olika lösningar och därigenom skapa beredskap inför framtida problem.

I resolution 2340 (2020) konstateras det att lösningen på svårigheterna för flyktingar och invandrare inte är slutenhet utan global öppenhet och samarbete. Flyktingarnas behov ska beaktas i beredskapsplanerna. Medlemsländerna bör hålla sina gränser öppna och undanröja onödiga reserestriktioner. Dessutom bör man inse till exempel säsongarbetarnas värde, genomföra FN:s globala avtal om säker, systematisk och kontinuerlig migration, dvs. GCM-ramverket, och följa Internationella organisationen för migration IOM:s riktlinjer för skydd av arbetstagare med invandrarbakgrund. Medlemsländerna bör visa solidaritet med varandra och avbryta återsändanden av asylsökande under hälsokrisen. Det är också viktigt att skydda barnen och erbjuda familjerna stöd. Parlamenten bör också undersöka konsekvenserna av pandemin i utvecklingsländerna.

5. VERKSTÄLLIGHETEN AV DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA

Europarådets verksamhet grundar sig på respekt för de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatsprincipen. Genom att ratificera Europakonventionen har medlemsstaterna förbundet sig till att beakta dessa tre grundpelare i sin verksamhet och lagstiftning. Till församlingens uppgifter hör att utarbeta rapporter om frågor som faller under dessa ämnen samt att godkänna ställningstaganden, det vill säga resolutioner, och att ge ministerkommittén rekommendationer i olika frågor. Församlingen tar ofta ställning till dagsaktuella frågor och strävar därigenom till att föregripa framtida utmaningar som kan inverka på tillgodosendet av de grundläggande fri- och rättigheterna. I detta kapitel behandlas temavis de beslut som församlingen fattade under 2020.

5.1 Artificiell intelligens och mänskliga rättigheter

Artificiell intelligens erbjuder lösningar på många av mänsklighetens problem och har förändrat våra liv på många sätt. Samtidigt har den snabba tekniska utvecklingen lett till nya utmaningar, och det har uppstått ett behov av att diskutera etiska frågor, grundläggande principer och spelregler som respekterar dessa principer. Att definiera artificiell intelligens och fastställa en etik för den är dock inte enkelt, vilket försvårar skapandet av gemensamma principer. Europarådet har tagit en ledande roll i utvecklingen av rättsnormer för artificiell intelligens.

I en rapport om behovet av att säkerställa en demokratisk utveckling av artificiell intelligens (dok. 15150) påpekas det att artificiell intelligens påverkar demokratin på många sätt. Artificiell intelligens kan till exempel bidra till att försvaga tillgången till information och de medborgerliga rättigheterna, manipulera information, påverka val och möjliggöra överföring av makt till privata aktörer. Utmaningarna hanteras på såväl nationell som internationell nivå, och arbetet utförs i stor utsträckning inte bara inom Europarådet utan även i EU, FN och OECD. Stora företag som utvecklar och använder artificiell intelligens har skapat egna standarder för att begränsa de negativa effekterna av artificiell intelligens, men de räcker inte till och löser inte problemet på ett större plan. I resolution 2341 (2020) konstateras det att Europarådet bör gå i spetsen och skapa standarder och rättsliga ramar som främjar den artificiella intelligensens positiva effekter på demokratin. Regler för artificiell intelligens behövs för det allmänna bästa, och Europarådet måste säkerställa att tekniken för artificiell intelligens inte försvagar demokratin utan tvärtom stärker den.

I rekommendation 2181 (2020) konstateras det att den kommitté för artificiell intelligens (CAHAI) som inrättats av ministerkommittén i brett samarbete bör överväga ett rättsligt instrument som förutsätter att artificiell intelligens utvecklas i enlighet med åtagandet att respektera de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatsprincipen. Instrumentet bör främja öppenhet, rättvisa, mänskligt ansvar, säkerhet samt integritetsskydd och datasäkerhet. Dessutom bör kommittén främja utnyttjandet av artificiell intelligens för att stärka samhällsfunktionerna och erbjuda verktyg för att hindra missbruk av artificiell intelligens. Det krävs ett oberoende tillsynsorgan för att övervaka detta rättsliga instrument. Likaså bör algoritmerna bakom den artificiella intelligensen övervakas och regleras noggrannare.

I en rapport om algoritmrätt och AI:s roll i polisarbetet och det straffrättsliga systemet (dok. 15156) konstateras det att det straffrättsliga systemet är en del av statens maktutövning och syftar till att skydda den enskilde och allmänheten och straffa gärningsmän. Därför är det straffrättsliga systemet noggrant reglerat och underkastat sträng rättslig kontroll. Det är riskfyllt att integrera artificiell intelligens i det straffrättsliga beslutsfattandet i synnerhet när privata aktörer ligger bakom programmen. System som baserar sig på artificiell intelligens används redan till exempel i USA, Storbritannien och Nederländerna, och de problem som upptäckts i dessa länder har framhävt vikten av att den artificiella intelligensen är etisk och reglerad.

Människors förtroende för AI-systemen beror i stor utsträckning på hur de har reglerats. I resolution 2342 (2020) konstateras det att de etiska reglerna för artificiell intelligens ska grunda sig på öppenhet, rättvisa,

ansvarsfullhet, säkerhet och integritet. Reglerna för artificiell intelligens måste vara enhetliga och internationellt harmoniserade, så att utvecklingsverksamheten inte flyttas till länder med lättare reglering. Församlingen uppmanar medlemsländerna att bland annat godkänna nationella ramar för användning och reglering av artificiell intelligens och att föra ett register över AI-program. Medlemsländerna ska säkerställa att den artificiella intelligensen tjänar de mål som uppställts för den och att det finns en tillräckligt stark rättslig grund för användningen av artificiell intelligens. De som använder AI-program ska ha tillräcklig kompetens för detta. Dessutom ska det säkerställas att kunderna förstår de beslut som den artificiella intelligensen fattar. I rekommendation 2182 (2020) uppmanas ministerkommittén att beakta ovan nämnda frågor vid beredningen av det rättsliga instrumentet för artificiell intelligens.

Ofta föreställer man sig att ett beslut fattat av en maskin är opartiskt. I en rapport om förebyggande av diskriminering till följd av artificiell intelligens (dok. 15151) påminns om att den algoritm som styr maskinen är utformad av människan och därför redan genom utgångsläget partisk. Oreglerad artificiell intelligens kan till och med oavsiktligt öka kränkningarna av de mänskliga rättigheterna, ojämlikheten och diskrimineringen. Inom såväl den privata som den offentliga sektorn har man redan hunnit slopa åtskilliga program som bygger på artificiell intelligens därför att de har fattat diskriminerande beslut. Detta beror delvis på de data som lagrats i programmet, men också på att programmet inte kan ta hänsyn till alla undantag och särskilda fall. Också säkerställandet av integritetsskyddet är en utmaning. Dessutom är det svårt att ifrågasätta maskinens beslut om man inte vet vad besluten grundar sig på.

I resolution 2343 (2020) konstateras att den artificiella intelligensens komplexitet inte får tas till ursäkt för att myndigheterna inte kräver att också artificiell intelligens respekterar jämlikhetskravet. Församlingen uppmanar medlemsländerna att uppdatera sina likabehandlingslagar så att effekterna av artificiell intelligens beaktas i dem. Dessutom rekommenderar församlingen medlemsländerna att stärka sina tillsynssystem och beredskapen att ingripa i eventuella problem. Parlamenten ska regelbundet diskutera artificiell intelligens och avkräva regeringarna öppen information om hur den används. Jämställdhetstänkandet bör integreras i det tekniska utvecklingsarbetet. I rekommendation 2183 (2020) uppmanas ministerkommittén att beakta jämställdhets- och icke-diskrimineringsprincipen när den utvecklar det rättsliga verktyget för artificiell intelligens.

Enligt en rapport om huruvida hjärngränssnitt bidrar med nya rättigheter eller utgör ett nytt hot mot de grundläggande fri- och rättigheterna (dok. 15147) omvandlar ett hjärngränssnitt (BCI) hjärnverksamhetens elektriska eller magnetiska signaler till order som datorn förstår. Tekniken används exempelvis inom medicinen för att underlätta talproduktion och styra proteser, men möjligheterna att utnyttja den kan i framtiden vara näst intill obegränsade. Det utvecklas redan nu hjärngränssnitt för exempelvis USA:s armé. Detta innebär många risker, eftersom intrång i människors hjärna och fria vilja är en grundläggande kränkning av integriteten. I resolution 2344 (2020) lyfter församlingen fram följande principer för utvecklingen av BCI-teknik: generering av mervärde och bekämpning av missbruk, säkerhet och försiktighet, integritet och tillförlitlighet, kapacitet och autonomi, mänskligt val och ansvarsskyldighet, rimlighet, integritet och inkludering samt säkerställande av allmänhetens förtroende genom öppenhet, konsultation och utbildning. Medlemsländerna bör skapa klara rättsliga ramar för BCI-tekniken och sätta gränser för BCI-forskningen och för dess utveckling och användning. Det behövs också övervakningsmekanismer. Enligt rekommendation 2184 (2020) bör ministerkommittén överväga att till Europakonventionen foga ett tilläggsprotokoll om "neuro-rättigheter".

Maskiner används redan i stor utsträckning inom hälso- och sjukvården bland annat vid operationer, diagnostik, behandling av hälsouppgifter och för ökad tillgång till hälsotjänster. I en rapport om artificiell intelligens inom hälso- och sjukvården och de medicinska, juridiska och etiska utmaningarna (dok. 15154) konstateras det att både personalen och patienten drar nytta av AI. Det är inte helt riskfritt och därför är

det viktigt att diskutera artificiell intelligens ur ett människorättsperspektiv och agera i enlighet med försiktighetsprincipen. För att fungera behöver den artificiella intelligensen en stor mängd information, och inom hälso- och sjukvården kan informationen vara mycket känslig. Därför är det ytterst viktigt att säkerställa integritetsskyddet i utvecklingen av artificiell intelligens. Dessutom bör ansvarsfrågorna utredas för den händelse att något går fel i användningen av artificiell intelligens. Patienterna måste få veta vad de hälsobeslut som gäller dem grundar sig på och vem som har det slutliga ansvaret. I rekommendation 2185 (2020) uppmanar församlingen ministerkommittén att även ta in punkter om hälsoteknik i det rättsliga instrumentet för artificiell intelligens. Dessutom ska det säkerställas att expertis med bred kompetens från olika organ inom Europarådet deltar i CAHA:s arbete. Ministerkommitténs rekommendation om mänskliga rättigheter och företagsverksamhet bör uppdateras så att den också gäller de nutida utmaningarna. Medlemsländerna bör uppmanas att delta i denna utveckling och att stärka lagstiftningen.

I en rapport om den artificiella intelligensen och arbetsmarknaden (dok. 15159) konstateras det att många länder har antagit strategier för artificiell intelligens på arbetsmarknaden. Till exempel utgår Italien i sin strategi från att artificiell intelligens inte ska utvecklas så att den ersätter människan, utan så att den tjänar människorna och utökar deras möjligheter. Artificiell intelligens har redan nu ersatt människan i många arbetsuppgifter, och många är rädda för att takten ska öka och leda till ökad arbetslöshet. Artificiell intelligens förändrar arbetslivet, men det är inte önskvärt att förändringen ökar ojämlikheten i samhället eller orsakar stort mänskligt lidande. I resolution 2345 (2020) uppmanas medlemsländerna att bättre förutse den artificiella intelligensens effekter på arbetsmarknaden och utarbeta riktlinjer och regler för den. Medlemsländerna bör utveckla nationella strategier, säkerställa ett tydligt ägarskap i fråga om AI-regler och algoritmer, utarbeta offentliga anvisningar för dem som utvecklar artificiell intelligens samt säkerställa att anvisningarna är begripliga och transparenta. Samtidigt bör man överväga nya sätt att bevara arbetstillfällena och garantera människors försörjning. Denna utveckling bör också beaktas i utbildningen. Ministerkommittén bör enligt rekommendation 2186 (2020) också beakta arbetslivsfrågor vid beredningen av det rättsliga instrumentet för artificiell intelligens.

Självkörande fordon blir allt vanligare, vilket medför nya utmaningar för trafikpolitiken. I en rapport om de rättsliga aspekterna på automatiserade fordon (dok. 15143) erinras om att föraren är ansvarig för sitt fordon när det utgör en del av den omgivande trafiken. Föraren kan i en svår situation tvingas fatta beslut om liv och död. Enligt resolution 2346 (2020) måste autonoma fordon fatta samma beslut. Det autonoma systemet måste därför programmeras för detta, vilket väcker svåra etiska frågor. En annan svår fråga anknyter till ansvaret: Hur fastställs straffansvar eller ersättningskyldighet för en icke-mänsklig agent, om det autonoma fordonet orsakar skada? Samtidigt aktualiseras de riskfaktorer som gäller själva produkten och försäkringar som anknyter till den. För att klara av dessa utmaningar behövs gränsöverskridande samarbete samt gemensamma harmoniserade standarder och förfaringsätt. Medlemsländerna bör säkerställa att lagstiftningen går i takt med denna utveckling och följer Europarådets principer. I rekommendation 2187 (2020) konstateras det att ministerkommittén bör beakta dessa frågor när den utarbetar ett rättsligt instrument om artificiell intelligens.

5.2 Nya utmaningar för demokratin

Teknologin utvecklas för närvarande så snabbt att lagstiftaren inte hänger med. Samtidigt kan ny teknologi få betydande konsekvenser för mänskligt liv, samhälle och demokrati. Det förutsätter att länderna är vaktsamma och att lagstiftarna är förutseende och flexibla. Parlamentarikerna måste förstå denna förändring och se till att de nya teknologiska möjligheterna inte samtidigt undergräver demokratin, de grundläggande fri- och rättigheterna eller rättsstatsprincipen.

En konstruktiv offentlig dialog om vetenskapliga och teknologiska framsteg är en förutsättning för demokrati och en effektiv förvaltning. I en rapport om etik inom vetenskap och teknologi (dok. 15117) betonas

vikten av en öppen offentlig dialog. Det ger beslutsfattarna och medborgarna bättre insikter i den teknologiska utvecklingen och dess riktning samt tillräckliga verktyg för beslutsfattandet. I takt med att tekniken utvecklas behövs det också en ny, tillräckligt flexibel typ av lagstiftning. I resolution 2333 (2020) hänvisas det till Europarådets många befintliga verktyg som behandlar frågan, däribland till konventionen om mänskliga rättigheter när det gäller biologi och medicin (Oviedokonventionen). Det har konstaterats att utbildning, upplysning och mediasamarbete ökar människors insikter i svåra frågor. Också de nationella parlamenten har en viktig roll, och den offentliga dialogen kunde också i större utsträckning utnyttjas som stöd för beslutsfattandet. Samtidigt understöder församlingen inrättandet av parlamentsinterna tankesmedjor av det slag som framtidsutskottet representerar. EU och Europarådet skulle kunna samarbeta för att främja den offentliga dialogen. I rekommendation 2176 (2020) uppmanas ministerkommittén att via sina egna kanaler främja den offentliga dialogen om den tekniska utvecklingen.

Den nya teknologiska miljön medför många utmaningar för demokratin, även om digitaliseringen har fört med sig mycket gott. I en rapport som ställer frågan om huruvida demokratin blivit hackad (dok. 15028) undersöks effekterna av desinformation och internets struktur och transparens på den demokratiska processen och valen. De sociala medierna har blivit en ny aktör i valet, men de är inte oberoende utan vinstdrivande aktörer som kan utnyttjas för att vilseleda väljarna. Lagstiftningen släpar efter och kan inte lösa alla problem utan att det påverkar yttrandefriheten och andra mänskliga rättigheter. Problemen åtgärdas med många olika medel, såsom användarutbildning, ökat ansvar för aktörerna på internet och avveckling av teknikjättarnas monopol. Det är viktigt att staterna och företagen samarbetar på olika nivåer. Enligt resolution 2326 (2020) behövs det bättre lagstiftning för kampanjer och profilering som bygger på data. Församlingen uppmanar medlemsländerna att ratificera de relevanta konventionerna. De bör sträva efter att bekämpa falska nyheter genom att avveckla teknikföretagens monopol, uppdatera lagstiftningen och säkerställa tillgången till fakta. Medlemsländerna bör utarbeta strategier på EU-nivå som syftar till att stärka mediekompetensen, stödja projekt för faktagranskning, säkerställa tillräcklig finansiering samt öka öppenheten och forskningen. EU får beröm för programmet European Democracy Action Plan 2019–2024, där dessa frågor beaktas.

Valen och valsystemen har visat sig vara särskilt sårbara i den teknologiska utvecklingen. Å andra sidan kan själva strukturen i ett valsysteem medföra utmaningar för demokratin. Det finns inget perfekt valsysteem. Varje stat får själv utforma sitt eget system, men Venedigkommissionens villkor för genomförandet av god praxis i fråga om val måste uppfyllas: allmän och jämlik, fri, hemlig och direkt rösträtt. I en rapport om minimistandarder för valsysteem för att garantera fria och demokratiska val (dok. 15027) konstateras det att val dessutom ska ordnas regelbundet och att samhället ska grunda sig på rättsstatsprincipen och de mänskliga rättigheterna. Valsystemen kan inte rangordnas, men vissa lyckas bättre än andra att på ett rättvist sätt omvandla de avgivna rösterna till politiska mandat. Även om valet strikt taget är lagligt, kan en bristande representativitet försvaga dess legitimitet och undergräva allmänhetens förtroende för demokratin. I resolution 2332 (2020) betonas det att fria och rättvisa val är en grundläggande förutsättning för ett demokratiskt land vars legitimitet grundar sig på folkets förtroende för att det har en verklig möjlighet att påverka. Valsystemet fastställer ramarna för detta, och det finns stora skillnader i praxis i Europarådets medlemsstater. Det är ett hot mot demokratin. Därför uppmanas Venedigkommissionen att uppdatera den goda valpraxis som den utarbetade 2002 så att den även innehåller principer för valsystemet, där det utöver fria val krävs ett rättvist valresultat. Venedigkommissionen kan dessutom utarbeta landspecifika utlåtanden där man går igenom de olika valförfarandena. Samtidigt ska kommissionen hålla sig à jour med den digitala utvecklingen och reflektera över de nya utmaningar som den medför när det gäller val.

Internet har en mycket stor roll i det allt mer digitala samhället. Ibland är verksamheten på nätet likväl oberäknelig. En rapport om behovet av en ombudsmannainstitution för internetövervakning (dok. 15085) utreder hur man kan ingripa i olagligt innehåll på internet och skydda användarna mot olagligt och skadligt

innehåll. I det nuvarande systemet modererar och övervakar de största tjänsteleverantörerna själva innehållet, men det har visat sig vara problematiskt. Vissa problem kan också åtgärdas genom nationell lagstiftning. Möjligheterna är dock begränsade, eftersom till exempel lagar som gäller massmedia inte direkt kan tillämpas på sociala medier. I resolution 2334 (2020) konstateras det att internet visserligen har många fördelar, men att det också finns mycket olagligt, kränkande och till och med farligt innehåll på internet. Ofta försvaras förekomsten av detta innehåll med yttrandefrihetsargument. En lösning på problemet skulle kunna vara att inrätta ett ombudsmannaorgan som övervakar internet. Denna institution kunde stödja debatten och annan verksamhet på webben genom att försöka upprätthålla balansen mellan yttrandefrihet och respekt för andra mänskliga rättigheter. Medlemsländerna uppmanas att överväga att inrätta en sådan institution och att internt och i samarbete med andra länder och internationella organisationer söka lösningar för att säkerställa dess funktion. Det kräver politisk vilja och att de stora internetleverantörerna deltar i processen.

5.3 Yttrandefriheten och kampen mot korruption

Yttrandefrihet och mediefrihet är en väsentlig del av demokratin. Det sägs ofta att medierna är den fjärde pelaren i maktens tredelning. Församlingen är mycket mån om att värna yttrandefriheten och följer årligen situationen i medlemsländerna med hjälp av olika rapporter. Det begränsade handlingsutrymmet för fria och oberoende medier i flera europeiska länder ger upphov till särskild oro, eftersom det undergräver demokratin, de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen. Situationen återspeglas också i universitetsvärlden; i många länder har den akademiska friheten begränsats. Manipulering av idrottsresultat skapar utrymme för organiserad brottslighet.

Antalet hot och brott som riktar sig mot media och journalister i Europa har mångdubblats under de senaste åren. I en rapport om hot mot mediefrihet och journalisters säkerhet i Europa (dok. 15021) förtecknas fall från näst intill alla medlemsstater i Europarådet där privata eller offentliga aktörer har mördat, skadat, förföljt, skrämt eller hotat journalister. Rapporten behandlar också flera fall där staten genom lagstiftningssändringar har inskränkt journalisternas rättigheter och försvårat deras arbete eller där statsmakten i strid med Europakonventionen har fördröjt eller försummat brottsutredningen. Ett viktigt verktyg för att avslöja fall är den plattform som inrättades 2015 för att skydda journalister. Plattformens roll bör stärkas ytterligare. Dessutom bör goda exempel lyftas fram. I resolution 2017 (2020) uppmanas medlemsländerna att satsa på säkerhet och att effektivt och oberoende utreda alla brott mot journalister. Dessutom ska hoten bekämpas genom olika åtgärder, i synnerhet på internet. Samtidigt ska lagstiftningen utvecklas och tolkas så att den inte möjliggör missbruk eller begränsar mediefriheten. Politikerna bör undvika språkbruk som kränker journalisternas rättigheter. Rundradioverksamheten bör stödjas och dess oberoende säkerställas. Ryssland, Azerbajdzjan, Ungern och Turkiet får särskilda rekommendationer. I rekommendation 2168 (2020) uppmanas ministerkommittén att stödja plattformen för journalisters säkerhet genom att uppmana medlemsländerna att använda plattformen och föra en regelbunden och öppen diskussion om situationen.

Yttrandefriheten är också starkt förknippad med akademisk frihet och universitetens institutionella autonomi. En rapport om hot mot universitetens akademiska frihet och autonomi i Europa (dok. 15167) konstaterar att akademisk frihet är ett grundläggande värde för det västerländska demokratiska universitetsväsendet. I internationell rätt finns ingen entydig definition av begreppet akademisk frihet, men frihetsbegreppet grundar sig på rätten till självständigt tänkande och lärande samt rätten att bedriva fri forskning. Akademisk frihet är inte ett privilegium utan en grundläggande förutsättning för universitetens verksamhet, genom vilken man säkerställer tillgången till tillförlitlig forskningskunskap och skapar samarbetsnätverk som betjänar beslutsfattandet. Kommersialiseringen har påverkat universitetens, lärarnas och studerandenas verksamhetsbetingelser och bland annat ökat konkurrensen om finansiering. I resolution 2352 (2020) uppmanar församlingen medlemsländerna att säkerställa den akademiska friheten och universitetens institutionella autonomi genom lagstiftning och att undvika åtgärder som kan skada friheten. Pandemiläget bör beaktas och tillräcklig finansiering garanteras. Särskilt Ryssland, Ungern, Azerbajdzjan

och Turkiet bör ta hänsyn till dessa uppmaningar och upphäva lagändringar som begränsar den akademiska friheten. Situationen bör bedömas regelbundet. Medlemsländernas engagemang i det europeiska utbildningsområdet (EHEA) uppskattas, och dialogen bör fortsätta på ministernivå. Parlamentarikerna bör vara vaksamma och avvärja eventuella försök att begränsa universitetens frihet. I rekommendation 2189 (2020) påminns ministerkommittén om EHEA:s definition av akademisk frihet. Dessutom bör ministerkommittén bedöma situationen i medlemsländerna och utarbeta ett handlingsprogram i frågan.

Advokater är centrala försvarare av rättsstatsprincipen. I många medlemsländer har advokater som försvarar människorättsaktivister, representanter för minoriteter och flyktingar i allt större utsträckning utsatts för trakasserier, hot och påtryckningar. Ministerkommittén utarbetade år 2000 en rekommendation om grundläggande principer för advokater, men år 2018 uppmanade församlingen ministerkommittén att utarbeta en mer bindande rättsnorm, det vill säga en konvention. Eftersom ärendet inte framskridit tog församlingen upp det till ny behandling. I en rapport om principer och garantier för advokater (dok. 15152) analyseras de sex principerna i ministerkommitténs rekommendation från 2000 om grundläggande principer för advokatycket och FN:s grundläggande principer för advokaters ställning. Rapporten behandlar sju typfall och ger exempel från åtskilliga länder. I dessa länder har iakttagandet av rättsstatsprincipen också i andra avseenden visat sig vara bristfälligt. I resolution 2348 (2020) uppmanar församlingen medlemsländerna att utarbeta och/eller uppdatera nationell lagstiftning som tryggar rätten för advokater att utöva sitt yrke på ett oberoende och säkert sätt. Lagstiftningen bör dessutom innehålla garantier för att advokatycket inte kan begränsas genom att man åberopar åtgärder mot terrorism, organiserad brottslighet eller penningtvätt. De som gjort sig skyldiga till hot, trakasserier eller fysiskt våld ska ställas till svars för sina gärningar. I rekommendation 2188 (2020) upprepar församlingen sin rekommendation från år 2018 till ministerkommittén om att utarbeta en konvention om advokatycket och påminner om behovet av att utarbeta bestämmelser som säkerställer lika villkor för åklagare och försvarare i enlighet med principerna om en rättvis rättegång.

I en rapport om hur Europa kan bidra till kampen mot manipulation av resultaten av idrottstävlingar (dok. 15116) erinras om att manipulation av resultat skadar idrottens rykte och samtidigt utgör en plattform för organiserad brottslighet och bäddar för korruption och penningtvätt. Situationen lider av bristande politisk vilja och endast sju medlemsländer har ratificerat Macolinkonventionen om detta. Inte heller Finland har tillträtt konventionen. Malta har hindrat ratificeringen av avtalet på EU-nivå, eftersom avtalet enligt landet har en negativ inverkan på penningpelsverksamheten, som är viktig för Malta. Detta försvagar konventionens trovärdighet och ger brottslingar möjlighet att hitta nya metoder. I resolution 2336 (2020) uppmanas samtliga medlemsländer att ratificera och genomföra konventionen. Parlamenten skulle kunna främja detta i sina hemländer. Enligt rekommendation 2178 (2020) bör ministerkommittén dessutom anvisa tillräckliga resurser för genomförandet av konventionen och uppdatera dokumenten om behörighetsfördelningen mellan EU och Europarådet. Det skulle göra det lättare för EU att ansluta sig till Europarådets konventioner med tillhörande funktioner.

5.4 Jämställdhet och icke-diskriminering

Jämställdhetsfrågor, särskilt kvinnors rättigheter, har under en tid mött motvind i många europeiska länder. Församlingen har med oro tagit del av Turkiets och Polens uttalanden om utträde ur Istanbulkonventionen (konventionen om förebyggande av våld mot kvinnor och av våld i hemmet). Vissa aktörer anser att konventionen strider mot traditionella värderingar. Under året har jämställdhetsaspekten behandlats med avseende på coronaviruspandemin, men också med tanke på kvinnor, barn, religiösa minoriteter och narkotikamissbrukare.

Många västländer, såsom Finland och Sverige, har inkluderat en jämställdhetsdimension i sin utrikespolitik för att visa att alla drar nytta av jämställdhet. I en rapport om jämställdhetsdimensionen i utrikespolitiken (dok. 15122) står det att jämställdhetsfrågor i dessa länder beaktas i planeringen av de utrikespolitiska

programmen och besluten, i rekryteringen till utrikesförvaltningen och i ländernas yttre förbindelser. Främjandet av flickors och kvinnors rättigheter har varit en långvarig utrikespolitisk prioritering i Finland, liksom också kvinnornas roll i fredsmedlingen. Att framhäva kvinnors rättigheter innebär inte att mäns rättigheter nedprioriteras, utan det är ett sätt att uppnå jämställdhet på alla samhällsnivåer. Coronapandemin har framhävt betydelsen av jämställdhetstänkande, eftersom många länder har rapporterat om sekundära effekter exempelvis i form av ökat våld i hemmen. I resolution 2351 (2020) konstaterar församlingen att en feministisk utrikespolitik gör det möjligt att i praktiken visa hur jämställdhet kommer till nytta. Män har en särskild roll när det gäller att främja jämställdhetsfrågor. För att främja jämställdheten bör alla medlemsländer enligt församlingens ståndpunkt integrera en jämställdhetsdimension i sin utrikespolitik och lyfta fram kvinnors rättigheter i alla bilaterala och internationella sammanhang. Samtidigt bör man främja kvinnors och mäns medverkan i beslutsprocesser på lika villkor och säkerställa mångfald i fredsförhandlingar och i andra sammanhang. Medlemsländerna bör se till att jämställdhetsperspektivet integreras i pandemi-strategierna och att genomförandet av jämställdheten utvärderas regelbundet. Kvinnor bör skyddas mot könsrelaterat våld.

En rapport om kvinnors egenmakt och bättre tillgång till preventivmetoder i Europa (dok. 15084) påminner om att preventivmetoder stärker kvinnors beslutanderätt och autonomi och är en viktig del av jämställdheten mellan könen. Det finns skillnader i tillgången till preventivmedel i Europarådets medlemsländer, vilket beror på såväl utbudet av hälsotjänster som priset på preventivmedel. Även kulturella skillnader, skam och olika moraliska uppfattningar utgör ett hinder för tillgången. I samband med beredningen av rapporten besökte rapportören också Finland för att bekanta sig med preventivrådgivningen och tillgången till avgiftsfria preventivmedel. Enligt resolution 2331 (2020) bör medlemsländerna säkra kvaliteten på sexualundervisningen i skolorna för att alla ska ha lika tillgång till moderna preventivmetoder. Dessutom är det viktigt att se till att informationen om preventivmedel är lättillgänglig. Preventivmetoder ska finnas tillgängliga överallt till överkomligt pris och i kombination med tillräckliga rådgivningstjänster. Statistikföringen och samarbetet med frivilligorganisationer bör utökas. Preventivrådgivningstjänsterna bör klassificeras som primärvårdstjänster som tillhandahålls också i situationer som coronapandemin.

Ungefär vart femte barn i Europa utsätts för sexuellt våld. I en rapport om sexuellt våld mot barn och stärkt verksamhet och samarbete i Europa (dok. 15109) uttrycks oro över att situationen har förvärrats till följd av att coronapandemin har tvingat människor att isolera sig i sina hem. Barnskyddstjänsterna har inte förberett sig tillräckligt inför kriser. I resolution 2330 (2020) uppmanar församlingen medlemsländerna att se till att sexuellt våld mot barn bekämpas. Rekommendationen är att medlemsländerna ansluter sig till Lanzarotekonventionen om skydd för barn mot sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. Vidare bör de stärka sin lagstiftning och satsa på förebyggande åtgärder. Åldersgränsen för samtycke till sexuellt umgänge bör höjas till 18 år. Samtidigt bör medlemsländerna satsa på skydds- och stödåtgärder samt på ökad information. Målet bör vara att sexuellt våld mot barn ska vara utrotat 2030. I rekommendation 2175 (2020) uppmanas ministerkommittén att vidta åtgärder för att skydda barnen. Ministerkommittén bör ha som ambition att Europarådet ska få observatörsstatus i FN:s kommitté för barnets rättigheter.

I en rapport om stöd till autistiska personer och deras familjer (dok. 15177) fastslås att autism är en livslång neurobiologisk utvecklingsstörning med många olika slags individuella symtom av olika svårighetsgrad. Störningar inom autismspektrumet är förenade med bland annat ökad risk för inlärningssvårigheter, språkliga störningar, intellektuell funktionsnedsättning och olika psykiska störningar. I rapporten granskas autistiska personers möjligheter till utbildning och sysselsättning samt stödåtgärder i olika medlemsländer. I resolution 2353 (2020) påminner församlingen om FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, där konventionsparterna förutsätts ha en övergripande strategi för att tillgodose alla mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning oberoende av funktionsnedsättningsgrad. Medlemsländerna bör införa lagstiftning om autism och utarbeta strategier för att bekämpa fördomar. Man bör närma sig frågan ur ett holistiskt perspektiv och familjerna bör erbjudas tillräckligt med stöd livet

ut. Parlamentarikerna har ett särskilt ansvar för att se till att lagstiftningen genomförs och att det finns tillräckliga resurser för detta.

I en rapport om skydd av religions- och trosfriheten på arbetsplatsen (dok. 15015) påpekas det att tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet är absoluta rättigheter. Det betyder att man inte får begränsa någons rätt att tro eller inte tro. Uttryck för tro kan däremot begränsas genom lagstiftning; burkaförbudet är ett exempel. Samtidigt kan religionsfriheten strida mot andra mänskliga rättigheter, såsom rätten att inte utsättas för diskriminering. Av denna anledning har flera fall som gäller detta hänskjutits till Europadomstolen. I resolution 2018 (2020) påminner församlingen om att medlemsländerna är skyldiga att garantera icke-diskriminering på arbetsplatser också med avseende på religion och tro. Religionsutövning kan begränsas på arbetsplatser endast om det strider mot de mänskliga rättigheterna. Därför måste man ingripa mot alla slags diskriminerande åtgärder och den vägen se till att en kultur av samexistens, tankefrihet och religionsfrihet förverkligas. Medlemsländerna ska genom lagstiftning se till att ingen diskrimineras på arbetsplatsen av religiösa skäl och att alla har tillräckliga mekanismer för överklagande till sitt förfogande.

I en omfattande rapport om förebyggande av våld och diskriminering mot flyktingar som representerar religiösa minoriteter (dok. 15083) står det att många flyktingar har utsatts för diskriminering på grund av sin religion, men att det endast i ett fåtal fall har upprättats en officiell rapport. Det behövs mer forskning i ämnet. Orsaken till flyktingskap kan vara diskriminering på grund av religion, medan andra flyktingar upplever diskriminering först i sitt nya hemland. I resolution 2328 (2020) uppmanas medlemsländerna att främja dialogen mellan religioner och trossamfund i anknytning till asylprocessen, att mer effektivt lösa konflikter vid förläggningar med respekt för asylsökandes rättigheter samt att främja god praxis och följa fungerande exempel på gräsrotsnivå. Detta förutsätter att man identifierar problemet, stöder diskussionsforum, tillhandahåller utbildning och utvecklar olika program. För att religionsfriheten ska tillgodoses ska personalen och invånarna vid förläggningarna erbjudas utbildningsmöjligheter. Man måste satsa på att öka medvetenheten.

Narkotikamissbruket har omfattande hälsomässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser i Europa. Detta framgår av rapporten om en grundläggande studie av drogpolitiken och de mänskliga rättigheterna i Europa (dok. 15986). Narkotikamissbrukare har dock rätt att bli behandlade utan diskriminering och fördomar från myndigheternas sida. De flesta länder har strävat efter att bekämpa narkotikaproblemet med hjälp av straffåtgärder, men under de senaste åren har en människorättsorienterad strategi fått ökad popularitet. I stället för straff satsar man på förebyggande, utbildning, tidigt stöd, rehabilitering och integration. Många länder har redan goda erfarenheter av detta. I resolution 2335 (2020) konstateras det att narkotika och narkotikabruk bör behandlas som ett folkhälsoproblem, inte enbart genom förbud. De restriktiva åtgärderna kan rentav kränka de mänskliga rättigheterna. Med hänvisning till FN:s anvisningar om narkotikapolitiken uppmanas medlemsländerna att utreda om narkotikapolitiken är förenlig med människorättsstandarderna. Förebyggande åtgärder, utredning av skade- och behandlingseffekter samt straffrättsliga processer bör planeras människororienterat och med hänsyn till de mänskliga rättigheterna. Enligt rekommendation 2177 (2020) ska ministerkommittén säkerställa att Pompidou-gruppens mandat är tillräckligt starkt och att gruppen har tillräckliga resurser för sin verksamhet. Kommittén mot tortyr (CPT) skulle kunna utvärdera narkotikasituationen under sina besök i fängelserna.

5.5 Migration, flyktingskap och människohandel

Under året hamnade flyktning- och migrationsdebatten till stor del i skuggan av coronaviruspandemin, även om flyktingar och invandrare påverkas kraftigt av hälsokrisen och de anknytande stängningarna av gränser och begränsningarna av sammankomster. I början av året handlade diskussionerna om hemsändning av IS-krigarens hustrur och barn som befinner sig i flyktingläger till sina hemländer i Europa. Frågan är förknippad med många svåra politiska och människorättsrelaterade reflexioner. Också människohandeln och organhandeln har stått på församlingens dagordning.

I en brådskande debatt vid januarisessionen uttryckte församlingen sin djupa oro för barn som vistas i flyktingläger under eländiga förhållanden på grund av misstankar om att deras föräldrar har kopplingar till Islamiska staten IS. I en rapport om internationella förpliktelser i fråga om hemtagning av barn från krigs- och konfliktråden (dok. 15055) står det att största delen av barnen är under tolv år och att de inte är ansvariga för sina föräldrars handlingar eller sin egen situation. I resolution 2321 (2020) påminner församlingen om att alla medlemsstater är skyldiga att se dessa barn som offer i första hand och att hjälpa dem ut ur lägren. Medlemsländerna uppmanas att genast ta hem barnen oberoende av ålder och tillsammans med en förälder, om det inte strider mot barnets bästa. Samtidigt bör man undvika att barn blir statslösa och barnen bör erbjudas rehabilitering och alla stödformer som är möjliga. EU bör integrera mänskligt rättsperspektivet i sin kamp mot terrorismen. I rekommendation 2169 (2020) uppmanas ministerkommittén att se till att Europarådets terrorismbekämpning tar hänsyn till barnets bästa och att styrkommittén för barnets rättigheter utarbetar riktlinjer för barnens integration. Det föreslogs att en rundabordsdiskussion om ämnet skulle ordnas i juni 2020.

Tusentals flykting- och invandrabarn är frivilligt eller ofrivilligt försvunna och kan inte nås av anhöriga och myndigheter. I en rapport om försvunna flykting- och invandrabarn i Europa (dok. 15032) står det att försvunna barn inte kan ses som en homogen grupp. Men det faktum att barnen är försvunna innebär att barnens rättigheter kränks och att barnen är utsatta för fara. I sin resolution 2324 (2020) påminner församlingen om att alla medlemsländer har ratificerat FN:s konvention om barnets rättigheter och därmed har åtagit sig att beakta barnets bästa i allt beslutsfattande. Därför har flykting- och invandrabarn rätt till skydd på högsta möjliga nivå trots sin status. Hit hör bland annat behörigt mottagande och placering, familjeorienterade beslut, utbildning, utredning av försvunnas öde, internationellt samarbete och förebyggande åtgärder. För att förhindra papperslöshet ska alla barn som kommer till landet registreras och uppgifterna delges internationella aktörer. Dessutom ska man satsa på familjeåterförening och säkerställa att barnet får en erfaren och kunnig intressebevakare. I rekommendation 2172 (2020) uppmanas ministerkommittén att uppmuntra alla parter i människohandelsavtalet och Lanzarotekonventionen att utbyta bästa praxis och information om försvunna invandrabarn. Europarådets kommunalkongress bör också få erkänsla för sitt arbete.

I en rapport om effektiv intressebevakning för ensamkommande invandrabarn som hålls i avskildhet (dok. 15133) påpekas det att minderåriga invandrare är särskilt utsatta. De har rätt till en engagerad intressebevakare som övervakar att barnets bästa tillgodoses. Detta har stor betydelse för barnets utveckling, integration och uppväxt. I resolution 2354 (2020) betonas dock att genomförandet av FN:s konvention om barnets rättigheter ofta bara kommit halvvägs, särskilt när det gäller bedömningen av konsekvenserna för barn. De största problemen i intressebevakningen hänför sig till de förhållanden barnen vistas i och det fördröjda inledandet av intressebevakarförhållandet. Finland nämns som ett av de få länder där intressebevakare ska ha en viss behörighet. Medlemsländerna uppmanas att uppdatera sin lagstiftning om intressebevakning och säkerställa ett fungerande myndighetssamarbete. I rekommendation 2190 (2020) tackar församlingen ministerkommittén för aktivt arbete kring frågan och för den rekommendation som godkändes 2019. Ministerkommittén bör övervaka tillämpningen av rekommendationen i medlemsländerna genom att inkludera intressebevakningen i det handlingsprogram för migration och mänskliga rättigheter som är under beredning.

Behovet av en rapport om rättigheter och skyldigheter för frivilligorganisationer som hjälper flyktingar och invandrare (dok. 15161) uppstod när Italien och Malta väckte åtal mot de organisationer som räddade nödställda flyktingar på Medelhavet. I resolution 2356 (2020) påpekas det att frivilligorganisationerna har en viktig roll som komplement till myndighetsverksamheten och att medlemsländerna ska stödja detta arbete och erkänna organisationernas humanitära betydelse. Organisationerna kan dock också ha straffansvar, om migranterna av någon anledning får lida till följd av organisationernas åtgärder. Myndigheterna

får dock inte automatiskt utgå från att frivilligorganisationerna samarbetar med människosmugglare. Organisationerna ansvarar däremot för att se till att de inte genom sin verksamhet hjälper smugglare och brottslingar. I rekommendation 2192 (2020) uppmanas ministerkommittén att utarbeta gemensamma standarder till stöd för de frivilligorganisationer som ger humanitärt bistånd till flyktingar och migranter. Dessutom bör det utarbetas rättsligt bindande standarder för volontärer.

Med termen "Investment migration" (dok. 15127) avses situationer där till exempel medborgarskap eller visering för längre vistelse beviljas mot investeringar. Nationella program som tillåter detta bör dock följa rådets normer för att säkerställa att praxis inte möjliggör kriminalitet eller till exempel skatteflykt. I resolution 2355 (2020) behandlas Europarådets samtliga konventioner, rekommendationer och praxis som ska beaktas vid beviljande av medborgarskap, särskilt när det finns investeringslöften involverade. I fall av flerfaldigt medborgarskap är det viktigt att alla berörda stater känner till sina medborgares eventuella andra medborgarskap och viseringar för längre vistelse. I rekommendation 2191 (2020) ombeds ministerkommittén i samarbete med EU-kommissionen gradvis avstå från den praxis som innebär att uppehållstillstånd och medborgarskap beviljas mot en investering eller stor avgift. Dessutom bör ministerkommittén stödja medlemsländerna för att sätta stopp för penningtvätt och kontrollera oegentligheter.

Vid sitt möte i Helsingfors 2019 uppmanade ministerkommittén regeringarna att stärka sina insatser mot människohandel. Rapporten om gemensamma åtgärder för att stoppa människohandel och smuggling av migranter (dok. 15023) syftar till att öka parlamentariskens medvetenhet om problemet och hitta sätt att förhindra det. Den omfattande rapporten tar upp olika former av människohandel och hur olika institutioner och organisationer bekämpar människohandel. Två tredjedelar av offren är kvinnor och ofta finns det också annan brottslighet inkopplad. Det bästa sättet att ingripa mot människohandel är förebyggande, vilket förutsätter att problemet identifieras. I resolution 2323 (2020) konstateras det att medlemsländerna för att bekämpa människohandel ska utse en kommissionär eller ett ombud som behandlar människohandelsproblemet och som också kan fungera som kontaktperson för offren. (Finland har en människohandelsrapportör). Parlamenten bör samarbeta mer och bilda ett nätverk mot människohandel i samarbete med den parlamentariska församlingen. Också demokratipartnerskapsländerna och observatörländerna bör inkluderas i samarbetet. Ministerkommittén bör i enlighet med rekommendation 2171 (2020) utreda om förbudet mot människohandel kan stärkas i enlighet med Europadomstolens beslut och EU-direktiv. Dessutom behövs det en utredning kring en ny konvention som förbjuder människosmuggling. Europarådets konvention om bekämpande av människohandel kan även tillträdas av utomstående stater.

Med transplantationsturism avses en typ av människohandel som syftar till avlägsnande av organ, handel med mänskliga organ eller sådan transplantationsverksamhet som försvagar landets egna möjligheter att erbjuda sina egna invånare transplantationer. I en rapport om transplantationsturism (dok. 15029) står det att antalet behövande och antalet tillgängliga transplanterade inte matchar varandra. Därför är den illegala organhandeln mycket lönsam. Offren finns oftast bland de mest utsatta i samhället. De förstår inte konsekvenserna av ingreppen och blir utnyttjade med hjälp av lögnare då de är desperata. Problemets omfattning har inte undersökts, men transplantationsturism förekommer också i medlemsländer i Europarådet. Rapporten går närmare in på situationen i Kina och Israel. Israel har uppnått goda resultat genom en övergripande strategi, som ligger till grund för resolution 2327 (2020). Medlemsländerna bör ratificera de konventioner som behandlar frågan, utveckla befintliga organtransplantationsprogram i enlighet med god praxis, sträva efter självförsörjning, utveckla förebyggande strategier för att garantera människors välbefinnande, satsa på kontroll av organtransplantationer över nationsgränserna och bekämpa problemet genom internationellt samarbete. Parlamenten skulle kunna göra mer. Man bör vara särskilt försiktig med Kina.

Det ökade utnyttjandet av mänskliga vävnader inom medicinen och bristen på lagstiftning om detta har också lett till ökad illegal handel med mänskliga vävnader, står det i rapporten om stopp för handel med

mänskliga vävnader och celler (dok. 15022). Det finns ännu inga exakta uppgifter om förekomsten av fenomenet och det bör undersökas närmare. Enligt rådets Oviedokonvention om biomedicin får mänskliga organ inte användas för ekonomisk vinning. Det biomedicinska området utvecklas i mycket snabb takt och staterna bör sträva efter att förutse de eventuella konsekvenserna genom lagstiftning. I rekommendation 2173 (2020) konstateras det att frågan väcker etisk diskussion, i synnerhet som situationen har lett till att handeln med mänskliga vävnader och de anknyttande bieffekterna har ökat. Det är svårt att ta itu med problemet, eftersom lagstiftningen släpar efter. Därför bör ministerkommittén utarbeta ett utkast till konvention om handel med mänskliga vävnader eller ett utkast till tilläggsprotokoll till konventionen mot organhandel.

6. UPPFÖLJNINGEN AV MEDLEMSÅTAGANDENA

Medlemskapet i Europarådet kräver att medlemmarna åtar sig att fullgöra sina förpliktelser och iakttar de gemensamma principerna. En betydande del av den parlamentariska församlingens rapporter och diskussioner handlar om hur medlemsländerna iakttagit sina åtaganden.

Trots undantagsförhållandena till följd av pandemin kunde församlingens granskningsutskott sammanträda och utarbeta rapporter under året. Församlingen godkände i plenum landrapporterna om Polen, Azerbajdzjan och Turkiet, med tillhörande ståndpunkter. Församlingen kunde dock inte ordna landsbesök.

Utskottet för granskning av medlemsländernas uppfyllande av sina åtaganden, det vill säga granskningsutskottet, inrättades 1997 och har till syfte att stödja medlemsländernas reformprojekt på området för rättsstatsprincipen, demokrati och mänskliga rättigheter. Den parlamentariska uppföljningen av åtagandena, det vill säga granskningen, är både tematisk och landspecifik. Arbetet utförs i granskningsutskottet men också i de andra utskotten. Den landspecifika granskningen har redan länge väckt irritation i de länder som är föremål för den.

I slutet av 2020 hade utskottet 11 länder på sin agenda: Albanien, Armenien, Azerbajdzjan, Bosnien och Hercegovina, Georgien, Moldavien, Polen, Ryssland, Serbien, Turkiet och Ukraina. Den mindre omfattande granskningen gällde tre länder: Bulgarien, Montenegro och Nordmakedonien. Bland de länder som granskas finns alltså bland annat Turkiet, som antogs som medlem i Europarådet 1950, och 10 länder som blivit medlemmar efter 1989 (inklusive EU-landet Polen). Inom ramen för granskningen övervakade församlingen presidentvalet i Moldavien och parlamentsvalet i Azerbajdzjan och Georgien under året.

För varje land har utskottet utsett två rapportörer. Ordföranden för Finlands delegation Kimmo Kiljunen är rapportör för Armenien tillsammans med Borian Åberg från Sverige.

Med hjälp av granskningen klarlägger församlingen ingående hur medlemsstaten fullgör sina medlemsåtaganden i fråga om bland annat mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen. För den här uppgiften har organisationen ett flertal verktyg för att följa hur väl rättsstatsprincipen efterlevs och bedöma demokrati läget i enskilda stater. Ett av dem är Venedigkommissionens checklista för rättsstatsprincipen, rule of law checklist. Kriterierna omfattar bland annat legalitetsprincipen, likabehandlingsprincipen och ickediskrimineringsprincipen, förhindrande av missbruk av offentlig makt, rätten till en rättvis rättegång samt rättsskydd, det vill säga förutsättningarna för att allmänheten ska kunna lita på att staten upprätthåller lag och rätt. Församlingen uppmanar också andra internationella organisationer och hela det civila samhället att tillämpa kriterierna. Granskningsutskottets arbetsmetoder har setts över bland annat genom att bestämmelserna om utskottets mandat reviderats i rapporten om ändringar i församlingens arbetsordning (dok. 17179). Resolution 2350 (2020) antogs om rapporten.

I granskningsutskottets verksamhetsrapport för 2019 (dok. 15031) och resolution 2325 (2020) som antagits utifrån den står det att uppföljningen av medlemsåtagandena fortfarande är ett viktigt arbete som stärker och stöder demokratin. Utskottet kommer med fyra olika typer av rapporter: 1) omfattande landsrapporter om målländerna, 2) rapporter om de demokratiska institutionerna i målländerna, 3) rapporter om länder som genomgår efterhandsgranskning och 4) periodiska rapporter som behandlar alla medlemsländer turvis. Utskottets årsrapport innehåller för sin del korta sammanfattningar av demokratiutvecklingen och problemen i de granskade länderna. I resolutionen är utskottets arbetsbeskrivning uppdaterad, likaså bestämmelserna om de fyra ovan nämnda typerna av rapporter.

6.1 Azerbajdzjan

Azerbajdzjan antogs som medlem av Europarådet i januari 2001, liksom Armenien. Den parlamentariska församlingens utlåtande om Azerbajdzjans medlemsansökan innehåller en lång förteckning över åtgärder och lagstiftningsreformer som landets regering åtog sig att genomföra. I januari 2002 antogs församlingens

ståndpunkt om politiska fångar i landet och i september samma år behandlades landsrapporten om efterlevnaden av medlemsåtagandena. År 2020 godkändes en rapport om politiska fångar i Azerbajdzjan.

Det finns ingen allmänt godkänd juridisk definition av politisk fånge. Inte heller Europakonventionen definierar begreppet. Utifrån arbetet i en expertgrupp som tillsatts av Europarådets generalsekreterare antog församlingen 2001 fem kriterier för att en person som berövats sin frihet ska klassificeras som politisk fånge. Ministerkommittén, som övervakar verkställigheten av Europadomstolens beslut, uppmanade samtidigt länderna att åtgärda strukturella svagheter genom att stärka bland annat rättsväsendets och åklagarmyndighetens oberoende.

I en rapport om politiska fångar i Azerbajdzjan (dok. 15020) granskas landets inställning till Europadomstolens domar, pågående fall och domar som gäller landet (bl.a. Ilgar Mammadov, Gafgaz Mammadov, Tofiq Yagublu och Intigam Alijev). Rapporten tar upp verkställigheten av domar, behandlingen av fångar, omständigheterna under häktning, förhållandena i fängelser, godtyckliga häktningar och presidentens benådningar. Enligt rapporten har Europadomstolen konstaterat att Azerbajdzjan har brutit mot bland annat artikel 18 i Europakonventionen genom att begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna och göra obehövade administrativa arresteringar.

Resolution 2322 (2020) innehåller flera åtgärdsförslag och parlamentet uppmanas att ta fasta på sin uppgift att utöva kontroll över regeringen. Det säkerställer att domstolsbesluten kontrolleras av ett opartiskt organ, vilket gör det möjligt för Ilgar Mammadov och Anar Mammadli att ställa upp som kandidater i val och för Rasul Jafarov att återuppta sitt arbete som jurist. Regeringen bör ta itu med de strukturella svagheter som ligger bakom politiska åtgärder genom att stärka bland annat rättsväsendets och åklagarmyndighetens oberoende. Ministerkommittén får i rekommendation 2170 (2020) stöd för sitt beslut att effektiviserat övervaka verkställigheten av domstolens beslut både individuellt och på ett allmänt plan. Rapportören väntar fortfarande på svar och ytterligare information från Azerbajdzjans delegation om vad som hänt Mammadov, Mammadli och Jafarov.

I Azerbajdzjan hölls förtida parlamentsval den 9 februari 2020. Kimmo Kiljunen (sd), ordförande för Finlands delegation i Europarådet, var valobservatör. Som väntat segrade president Ilham Alijevs parti Nya Azerbajdzjan (YAP). Presidenten motiverade förtida val med att han hoppades på stöd för sin reform och ville förnya parlamentet. Valresultatet stödde inte målet.

Valobservatörernas bedömning av valet var negativ. Valet genomfördes i en politiskt begränsad atmosfär utan genuina politiska alternativ. Endast en ledamot som faktiskt representerade oppositionen valdes in i parlamentet. Valdeltagandet var 47,81 procent.

På valdagen påträffades åtskilliga problem, såsom att personer röstade flera gånger, valurnorna fylldes och man röstade i grupp. Det förekom också stora problem med rösträkningen och observatörerna upptäckte dessutom avsiktlig förfälskning av valresultatet. I vallokalerna vistades obehöriga. Vid val i landet är det vanligt att många valobservatörer lämnar utlåtanden som avviker från OSSE:s/Odihrs utlåtande. Före valet sände det azerbajdzjanska parlamentets samarbetspartner också inbjudningar till finländska riksdagsledamöter att observera valet. Enligt riksdagens riktlinjer sänder riksdagen observatörer endast till valobservatörsuppdrag ordnade av Europarådets och OSSE:s parlamentariska församlingar.

Utöver de problem som upptäcktes på valdagen kritiserades begränsningarna i samhällsdebatten. Kampanjer var inte tillåtna utan tillstånd och det ledande partiet fick mest synlighet. Statstjänstemän pressades att delta i valsevenemang och oppositionsrepresentanter kallades in till polisförhör av olika orsaker. Smädelse och offentlig kränkning är förbjudna enligt lag. Journalister arresteras och förhörs under diverse förövändningar. Det råder alltså inte mediefrihet i landet.

Den utdragna konflikten mellan Azerbajdzjan och Armenien om Nagorno-Karabach togs upp på den parlamentariska församlingens dagordning när striderna tilltog i det omstridda området i slutet av september.

Församlingen behandlade situationen under en aktualitetsdebatt i samband med det utvidgade ständiga utskottet i oktober. Under diskussionen hördes både Azerbajdzjans och Armeniens synpunkter på orsakerna och bakgrunden till att konflikten blossat upp på nytt. I den häftiga diskussionen uppmanades båda parter att återvända till förhandlingsbordet, skydda civilbefolkningen och undvika att situationen eskalerar. Också Turkiet kritiserades för inblandning i konflikten. Läget behandlades ur olika synvinklar också vid flera utskottsmöten under hösten.

6.2 Georgien

Georgien är ett av de länder som granskas av den parlamentariska församlingen, vilket innebär att församlingen övervakar valen i landet i samarbete med OSSE/Odihr och OSSE:s parlamentariska församling. Trots coronapandemin lyckades Georgien ordna parlamentsval som planerat den 31 oktober 2020. Det konkurrenspräglade valet förlöpte tekniskt sett bra och var förenligt med de allmänna internationella valstandarderna. Trovärdiga påståenden om påtryckningar mot väljarna och en fördunklad gräns mellan förvaltningen och det ledande partiet undergrävde dock medborgarnas förtroende för valprocessen.

Vallagen, som reviderades före valet, ger en god grund för att ordna demokratiska val. Men genomförandet lyckades inte helt och hållet, åtminstone inte när det gäller valförvaltning, kampanjer och valfinansiering. I samband med vallagsreformen var avsikten ursprungligen att helt och hållet införa ett proportionellt valsystem, men en politisk kompromiss ledde till att detta inte förverkligades.

I många vallokaler efterlevdes inte pandemirestriktionerna på valdagen och det gick inte att hålla säkerhetsavstånd. Detta var ett problem, särskilt i de största vallokalerna, där de närvarande partiföreträdarna och medborgarobservatörerna ofta orsakade stockningar och rentav försökte ingripa i valfunktionärernas arbete. Det kunde också kännas hotfullt att väljarna systematiskt filmades och fotograferades.

Valresultatet ledde till omfattande demonstrationer där representanter för oppositionen bestred valresultatet, anklagade det styrande partiet för valfusk och krävde nyval. Tusentals demonstranter krävde att centralvalnämnden skulle avgå, och polisen blev tvungen att använda vattenkanoner för att skingra folkmassan. En rad människorättsorganisationer har fördömt polisens aktioner. Protesterna inföll strax innan utgångsförbudet till följd av det kraftigt ökade antalet coronavirusfall. Oppositionen uppgav att demonstrationerna skulle fortsätta trots utgångsförbudet.

6.3 Moldavien

Även Moldavien lyckades ordna val den 1 november 2020 trots coronapandemin. Under presidentvalets andra omgång den 15 november blev den västorienterade Maia Sandu vald till president i stället för den proryska Igor Dodon. Den parlamentariska församlingen skickade en liten observationsdelegation till Moldavien. Tillsammans med Odihr genomförde delegationen en mindre omfattande observation under den första omgången i valet.

Presidentvalet i Moldavien var konkurrenspräglat och väljarna hade gott om alternativ att välja mellan. Kandidaterna behandlades jämlikt och fick framföra sina synpunkter och lägga fram alternativ. Den snedvridna bilden av presidentens maktbefogenheter fick en del av kandidaterna att komma med löften som är omöjliga att infria.

På valdagen uppstod en del oroligheter och rykten om charterbussar på väg från Transnistrien fick folket att sätta sig i rörelse. Vägspärrar och protester begränsade delvis väljarnas fria rörlighet och tillträde till vallokalerna. Dessutom florerade rykten om köpta röster, men observatörerna upptäckte inget fusk på de ställen där de var stationerade. Bedömningen av valmyndigheternas verksamhet var överlag positiv, och inga stora problem upptäcktes.

När valsegern var ett faktum samlades många av Sandus anhängare på gatorna för att fira. Sandu förespråkade en tillnärmning till Europeiska unionen och talade för sammanhållningen i Moldavien. Hennes viktigaste kampanjbudskap var att korruptionen ska bekämpas i landet, som de senaste åren har skakats av omfattande korruptionsskandaler och politiska skandaler. De senaste åren har Moldavien drabbats av kris efter kris. Valet förra året ledde till ett politiskt dödläge. Samtidigt har landets dåliga ekonomiska läge förvärrats ytterligare på grund av coronapandemin.

6.4 Polen

Polen var vid sidan av Tjeckoslovakien det andra centraleuropeiska land som antogs som medlem av Europarådet efter krigets slut i november 1991. Den parlamentariska församlingens mekanism för uppföljning av medlemsåtaganden togs i sin nuvarande form i bruk först 1997, och Polen har aldrig omfattats av denna granskning.

Den nya polska regeringens förslag till lagändringar om övervakningen av massmedier och om författningsdomstolen 2016 väckte reaktioner både i Europarådet och i EU. I juni 2016 godkände församlingen ett medlemsinitiativ som ålade utskottet att utarbeta en rapport om de demokratiska institutionernas verksamhet i Polen. I samband med beredningen av rapporten ordnades diskussionsmöten och begärdes utlåtande av Venedigkommissionen om lagstiftningen gällande grundlagen.

I rapporten om de demokratiska institutionernas funktion i Polen (dok. 15025) granskas de lagar som antogs av landets parlament 2017 och som ledde till en konstitutionell kris. Till dessa hör lagarna om de allmänna domstolarnas organisation, det nationella domarrådet, högsta domstolen och den nationella läroanstalten för domare och åklagare. Den regering som bildades efter valet i oktober 2019 meddelade att den fortsätter med de reformer som inleddes under den föregående valperioden. I rapporten behandlas dessutom disciplinära åtgärder mot domare, föreningsrätt, frivilligorganisationers verksamhetsförutsättningar, hatretorik och läget beträffande medierna. Den polska ledamoten Dominik Tarczyński från partiet Lag och rättvisa lämnade en avvikande mening om rapporten.

I resolution 2316 (2020) konstateras att de ovannämnda lagarna utgör ett hot mot rättsstatsprincipen och rättsväsendets oberoende. Situationen väcker allvarliga farhågor om brott mot maktfördelningsprincipen. Det nya disciplinsystemet försvagar domarnas rättsliga oberoende och domarna är inte skyddade mot politisk kontroll. Församlingen beklagar att Venedigkommissionens rekommendationer inte har beaktats i reformerna. Den hårdnade politiska retoriken och den ökade intoleransen mot minoriteter och utsatta befolkningsgrupper ger anledning till oro. I och med reformerna inom mediebranschen har kontrollen över den offentliga radio- och tv-verksamheten övertagits av de nuvarande makthavarna. Frivilligorganisationers verksamhet erkänns, men församlingen är oroad över polariseringen i den politiska miljön, eftersom verksamhetsbetingelserna har kringskurits. Den negativa utvecklingen i landet påverkar också Europa i vidare bemärkelse. Församlingen beslutade att låta Polen bli föremål för granskning.

Juridiska utskottets rapport om domarnas oberoende i Polen och Moldavien godkändes i utskottet i december och kommer att behandlas i den parlamentariska församlingen i början av 2021.

I Polen hölls presidentval i juni och juli 2020. Eftersom Polen var föremål för granskning uppmanade församlingen de polska myndigheterna att skicka en inbjudan till valobservation. Parlamentsvalet i oktober 1991 var det föregående valet i Polen som övervakades av församlingen. Polen blev medlem i november samma år. På grund av pandemin sände församlingen dock inte ut någon vanlig observationsdelegation, utan utsåg fyra ledamöter som skulle följa genomförandet av den andra valomgången på plats. Till delegationen hörde också två experter från Venedigkommissionen.

Valresultatet klarnade först efter den andra omgången. Valet stod mellan traditionella, konservativa värderingar och marknadsliberala värderingar. Den sittande presidenten Andrzej Duda fick 51,2 procent av rösterna och Warszawas borgmästare Rafal Trzaskowski fick 48,97 procent. Resultatet garanterade det ledande partiets möjligheter att fortsätta med sina kontroversiella reformer, eftersom beslutsfattandet

kräver presidentens medverkan. Valdeltagandet var 64,51 procent i den andra valomgången, vilket var den högsta siffran på mer än tjugo år. Valresultatet och röstfördelningen mellan kandidaterna visade på en kraftig tudelning i landet.

6.5 Turkiet

Turkiet är det medlemsland som allra oftast behandlats i rapporterna till den parlamentariska församlingen. Turkiet var föremål för efterhandsgranskning åren 2004–2017, men församlingen beslutade i april 2017 att återuppta den egentliga granskningen. Beslutet hänförde sig till den parlamentariska församlingens kritiska bedömning av den turkiska regeringens åtgärder efter det nödläge som utlystes i juli 2016 samt till åtgärder som har inskränkt turkarnas grundläggande och mänskliga rättigheter.

I oktober 2020 behandlades en rapport om hur handlingsutrymmet för oppositionspolitiker, riksdagsledamöter och demokratiska institutioner undertrycks på nationell och lokal nivå i Turkiet (dok. 15171). Där hänvisas till församlingens ställningstaganden 2016, 2017 och 2019 om situationen för de mänskliga rättigheterna, den förvärrade situationen för oppositionspolitiker och bristerna i iakttagandet av rättsstatsprincipen. Med hänvisning till bland annat Venedigkommissionen och flera andra informationskällor behandlar rapporten de turkiska myndigheternas åtgärder för att tysta oppositionspolitiker, riksdagsledamöter och demokratiska institutioner och begränsa deras frihet. Turkiets åtgärder och dess militära aktioner exempelvis i norra Syrien, östra Medelhavet och Libyen samt ingripandet i konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan väcker oro och står i strid med landets medlemsåtaganden i Europarådet. Europadomstolens har inte verkställts, och bland annat medborgaraktivisten Kavala är fortfarande häktad. Påståendena om tortyr och omänsklig behandling måste undersökas.

I resolution 2347 (2020) konstaterar församlingen att Turkiet har gjort sig skyldigt till kränkningar och försummelser av rättsstatsprincipen och de mänskliga rättigheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna, som är bindande för alla medlemsländer. Exempel på detta är den grundlagsändring som sattes i kraft genom folkomröstning 2017, det förtida presidentvalet och parlamentsvalet 2018 samt underlåtelser att iakttä resultatet i lokalvalet 2019. Dessutom har otaliga lagändringar och myndighetsåtgärder stärkt presidentens befogenheter, begränsat de demokratiska institutionernas, oppositionspolitikernas och människorättsaktivisternas handlingsutrymme och försvagat rättssystemets oberoende. Församlingen har lagt fram detaljerade åtgärdsförslag för att rätta till situationen. Till dessa hör lagstiftningsändringar, erkännande av resultatet av kommunalvalet samt tryggnad av rättssystemets oberoende och yttrande- och pressfriheten. Församlingen efterlyser en verklig dialog med företrädare för det civila samhället och ett slut på förföljelsen av dissidenter. Granskningen fortgår alltjämt.

6.6 Ryssland

Frågan om godkännande av fullmakter för den ryska parlamentariska delegationen påverkade hela Europarådets verksamhet i flera år. Ryssland lämnade församlingen redan i början av 2016, men delegationens fullmakter godkändes genom undantagsförfarande i juni 2019. Vid den första sessionen 2020 bestreds den ryska delegationens fullmakter på nytt (dok. 15050), men godkändes till slut. I resolution 2320 (2020) motiverade församlingen beslutet att godkänna Rysslands fullmakter med att landet under de senaste sex månaderna i tillräcklig utsträckning har vidtagit de åtgärder som nämns i resolutionerna. Församlingen gav granskningsutskottet i uppdrag att skriva en rapport för att utvärdera framstegen. Ryssland har betalat sina medlemsavgiftsskulder till Europarådet, med undantag för räntorna, vilket har garanterat organisationens fortsatta verksamhet.

Församlingens granskning av uppföljningen av medlemsåliggandena fortsätter. Därutöver arbetar församlingens juridiska utskott på en rapport om politiska fångar i Ryssland och förgiftningen av oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj. Utskottet ordnade anknytande utfrågningar i december 2020.

7. EUROPARÅDETS EXTERNA RELATIONER

Den parlamentariska församlingens strategi för externa relationer har två delar: dels samarbete och kontakt med andra internationella organisationer och nätverk, dels kontakt med icke-medlemsländer. Till den sistnämnda gruppen hör Belarus och Kosovo, demokratipartnerskapsländerna Marocko, Palestina, Jordanien och Kirgizistan samt observatörländerna Israel, Kanada och Mexiko. Politiska utskottet startade 2019 ett projekt för uppdatering av strategin för externa relationer.

Utskottet svarar för kontakterna och samarbetet med alla länder som inte är medlemmar i organisationen. Utskottet arbetar för närvarande på utvärderingsrapporter om två demokratipartnerskapsländer, Jordanien och Kirgizistan. I samarbetet ingår också valobservation i dessa länder. Församlingen skickade i oktober 2020 en delegation för att övervaka parlamentsvalet i Kirgizistan, men den planerade valobservationen i Jordanien i november annullerades på grund av pandemiläget. Valobservatörernas synpunkter på valet i Kirgizistan beaktas i den kommande utvärderingsrapporten om demokratipartnerskapet. En utvärderingsrapport om Marocko godkändes 2019 och en rapport om Palestina 2016.

7.1 Belarus

Dialogen med Belarus har pågått sedan 1990-talet. Som hinder för medlemskap framstår den svaga situationen för demokratin och rättsstatsprincipen och i synnerhet att landet tillämpar dödsstraff. Belarus var aktuellt under året på grund av dels parlamentsvalet i november 2019, dels händelserna efter presidentvalet i augusti 2020. Församlingen sänder i regel valobservatörer endast till de medlemsländer och demokratipartnerskapsländer som är föremål för granskning. Belarus har varit ett undantag, eftersom församlingen övervakat valet i landet i många år. Församlingen övervakade parlamentsvalet i Belarus i november 2019, men fick inte inbjudan till valobservation vid presidentvalet i augusti 2020. Den allmänna uppfattningen i januari var att det inte finns någon grund för att bevilja landet medlemskap. Landets partisystem är outvecklat och parlamentarismen fungerar inte. I valet blev ingen företrädare för oppositionen invald.

Vid januarisessionen behandlade församlingen parlamentsvalet i Belarus i november 2019. I valobservationen deltog också den finländska delegationens ordförande Kimmo Kiljunen (sd). Parlamentsvalet förrätades i förtid utan någon klar orsak, men allmänt betraktades valet som en testomgång före presidentvalet i augusti 2020. President Aljaksandr Lukasjenka bekräftade dagen före parlamentsvalet att han kandiderar i valet 2020. Samtidigt meddelade han att medborgarna har full frihet att själva bestämma vem de väljer till president. Observatörernas bedömning av väljarnas valfrihet var dock en annan, och ingen trodde på att det skulle finnas en trovärdig utmanare till den sittande presidenten.

Valdagen förflöt lugnt men vid valförrättningen förekom en hel del allvarliga brister. Valurnor och vallängder hölls gömda. Observatörerna upptäckte också problem med förseglingen av valurnor. Antalet röstsedlar jämfört med underskrifterna stämde inte alltid överens och i vissa fall försökte utomstående påverka valprocessen. Även grupp- och familjeröstning observerades.

Vid rösträkningen iaktogs inte det normala förfarandet. Många observatörer upptäckte att valurnorna fylldes och att valresultaten förvrängdes. Presidenten förhöll sig dessutom negativ till observatörerna. I sitt tal på valdagen sade han att vissa observatörer är provokatörer och att de borde straffas för sin verksamhet på röstningsställena. Förhandsröstning och anknytande valfusk har länge varit ett problem i Belarus, och situationen var inte heller denna gång annorlunda. Observatörerna hade inte någon verklig möjlighet att göra en samlad bedömning av förhandsröstningen.

Händelserna efter presidentvalet i Belarus i augusti 2020 visade dock tydligt att belarussierna vill ha en varaktig förändring. Församlingen har genom sin egen verksamhet och sina ståndpunkter haft som ambition att stödja en fredlig demokratiutveckling.

Den 19 augusti 2020 publicerade den finländska delegationen ett pressmeddelande som uttryckte oro över det politiska läget i Belarus och hur demokratin i landet utvecklas. I meddelandet konstaterades att det är uppenbart att presidentvalet inte uppfyllde de internationella kriterierna och att valresultatet inte representerar belarussiernas vilja. Det har skett grova kränkningar av medborgarnas politiska rättigheter och friheter. Världen kan inte heller acceptera våld mot fredliga demonstranter eller olagliga arresteringar. Belarus bör enligt meddelandet frige politiska fångar och tillåta en opartisk undersökning av säkerhetsmyndigheternas bruk av vapenmakt.

Delegationerna från de nordiska och baltiska länderna diskuterade situationen i Belarus vid ett gemensamt möte den 30 augusti 2020. I enad front krävde de att de belarussiska myndigheterna upphör med våldet, ordnar nyval och inleder en fredlig dialog med oppositionen. Ledamöterna beklagade att Belarus på grund av brist på mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstat inte har kunnat godkännas som medlem i organisationen. Delegationerna från åtta länder undertecknade en förklaring där Europarådet och dess medlemsstaters regeringar uppmanas att ge sitt fulla stöd till en demokratisk utveckling i Belarus. Delegationerna fördömer skarpt den belarussiska polisens brutala våld mot demonstranter och betonar att fria val och rätten att uttrycka sina åsikter är hörnstenar för demokrati och mänskliga rättigheter. Förklaringen med 18 punkter var riktad till den parlamentariska församlingen och där efterlystes också bland annat en opartisk utredning av polisvåldet i Belarus och omedelbar frigivning av politiska fångar.

Den finländska delegationens ordförande Kiljunen tog initiativ till en aktualitetsdebatt om läget i Belarus vid ständiga utskottets möte den 15 september 2020. I sitt inledande anförande uppmanade han de belarussiska makthavarna och oppositionen till en fredlig och konstruktiv dialog, fördömde skarpt våldet och förtrycket mot de fria medierna och krävde att de politiska fångarna omedelbart skulle frigges. En hållbar lösning kan bara uppnås genom fredliga processer, och det ligger i belarussiernas händer. Kiljunen påminde om att makten i ett demokratiskt land alltid byts ut och att folket i demokratiska länder uttrycker sin vilja vid fria och ärliga val. Valet i Belarus var ingetdera, vilket parlamentarikerna i Europarådet redan tidigare har fördömt flera gånger. Kiljunen såg i alla fall en gnutta hopp i att företrädare för Belarus regering och oppositionen kunde samlas runt samma bord vid mötet i den parlamentariska församlingens ständiga utskott i september. Ett av syftena med debatten var att sända ett tydligt budskap till Belarus om att det internationella samfundet noga följer situationen och på alla sätt vill stödja en fredlig lösning. Kiljunen framhöll att belarussierna själva måste få avgöra sitt lands framtid utan att utomstående blandar sig i landets inre angelägenheter. Efter debatten antog ständiga utskottet med rösterna 22-1-1 förklaringen "On an urgent need for a democratic, broad based and inclusive political process in Belarus".

Den belarussiska oppositionsledaren Svjatlana Tsichanouskaja och ordföranden för parlamentets utrikesutskott Andrei Savinykh hade en vecka före aktualitetsdebatten tillsammans deltagit i ett åsiktsutbyte i politiska utskottet den 8 september 2020.

Några dagar senare beslutade utskottet att lägga fram två parallella rapporter om läget i Belarus. Den brittiska parlamentarikern lord Blencathra bereder en rapport om valreformen och Kiljunen fick i uppdrag att utarbeta en rapport för en övergripande nationell politisk reformprocess (Call for an inclusive national political process in Belarus). Syftet med rapporteringen är att främja och stödja den politiska dialogen inom Belarus samt att upprätta samtalskontakt mellan regeringen, oppositionen och företrädare för det civila samhället så att de kan söka lösningar på den politiska krisen i landet. Det skulle möjliggöra en fredlig omställning mot demokrati och i förlängningen till medlemskap i Europarådet. Ett stabilt demokratiskt Belarus har också en positiv inverkan på utvecklingen och säkerheten i Finlands närområde. Den formella tidsfristen för rapporten är två år, men hur arbetet framskrider och hur datainsamlingsresorna infaller beror på många faktorer, till exempel den politiska utvecklingen i landet. Mot slutet av 2020 deltog Kiljunen i egenkap av rapportör för församlingen i flera möten i Helsingfors, Strasbourg och Moskva.

Församlingens juridiska utskott förbereder för sin del en rapport om utredningen av kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Belarus (Human rights violations in Belarus require an international investigation). I december anordnade juridiska utskottet ett diskussionsmöte med tre företrädare från Belarus: oppositionsledaren Svjatlana Tsichanouskaja, Valentin Stefanovich från Human Rights Centre Viasna och Aleh Hulak från Belarusian Helsinki Committee. Dessutom deltog professor Wolfgang Benedek, Moskvamekanismens rapportör för Belarus. Utskottet beslutade också att begära yttrande från Venedigkommissionen om de åtgärder som vidtagits mot vissa medlemmar av den belarussiska oppositionen och om förenligheten med europeiska standarder.

FINLANDS DELEGATION I EUROPARÅDET 2020

ORDFÖRANDE

Kimmo KILJUNEN (sd)

VICE ORDFÖRANDE

Anne-Mari VIROLAINEN (saml)

MEDLEMMAR

Tarja FILATOV (sd)

Petri HONKONEN (cent)

Minna REIJONEN (saf)

ERSÄTTARE

Inka
HOPSU (gröna)

Hilikka
KEMPPI (cent)

Elina
LEPOMÄKI (saml)

Mika
NIIKKO (saf)

Jussi
SARAMO (vänst)
1.1.–13.10.2020

Veronika
HONKASALO (vänst)
14.10.–31.12.2020

SEKRETARIAT

Gunilla CARLANDER, råd för internationella ärenden, delegationens sekreterare

Maria FAGERHOLM, sekreterare för internationella ärenden, delegationens biträdande sekreterare

Katja NOLVI, avdelningssekreterare, delegationens assistent fram till 16.8.2020

Marjo RANTASOLA, avdelningssekreterare, delegationens assistent fr.o.m.17.8.2020

FINLANDS DELEGATION I EUROPARÅDET REPRESENTATION I UTSKOTT 2020

STÄNDIGA UTSKOTTET <i>STANDING COMMITTEE</i>	Kimmo KILJUNEN, medlem Anne-Mari VIROLAINEN, ersättare
POLITISKA UTSKOTTET <i>COMMITTEE ON POLITICAL AFFAIRS AND DEMOCRACY</i>	Kimmo KILJUNEN, medlem Anne-Mari VIROLAINEN, ersättare
Underutskottet för Mellanöstern <i>Sub-Committee on the Middle East and the Arab World</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, medlem
Underutskottet för Europarådets yttre förbindelser <i>Sub-Committee on External Relations</i>	Kimmo KILJUNEN, medlem
UTSKOTTET FÖR JURIDISKA FRÅGOR OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER <i>COMMITTEE ON LEGAL AFFAIRS AND HUMAN RIGHTS</i>	Petri HONKONEN, medlem Elina LEPOMÄKI, ersättare
Underutskottet för mänskliga rättigheter <i>Sub-Committee on Human Rights</i>	
Underutskottet för artificiell intelligens och mänskliga rättigheter <i>Sub-Committee on Artificial Intelligence and Human Rights</i>	Elina LEPOMÄKI, medlem
Underutskottet för frågor om verkställande av Europadomstolens avgöranden <i>Sub-Committee on the Implementation of Judgments of the European Court of Human Rights</i>	Petri HONKONEN, medlem
UTSKOTTET FÖR SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSFRÅGOR OCH HÅLLBAR UTVECKLING <i>COMMITTEE ON SOCIAL AFFAIRS, HEALTH AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT</i>	Minna REIJONEN, medlem Tarja FILATOV, ersättare
Underutskottet för den europeiska sociala stadgan <i>Sub-Committee on the European Social Charter</i>	-
Underutskottet för folkhälsa och hållbar utveckling <i>Sub-Committee on Public Health and Sustainable Development</i>	Minna REIJONEN, medlem
Underutskottet för barnfrågor <i>Sub-Committee on Children</i>	Tarja FILATOV, medlem
Underutskottet för Europapriset <i>Sub-Committee on Europe Prize</i>	Minna REIJONEN, medlem

UTSKOTTET FÖR MIGRATION, FLYKTINGAR OCH FÖR- DRIVNA PERSONER <i>COMMITTEE ON MIGRATION, REFUGEES AND DISPLACED PERSONS</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, medlem Mika NIIKKO, ersättare
Underutskottet för flyktingbarn, invandrarbarn och unga <i>Sub-Committee on Refugee and Migrant Children and Young People</i>	-
Underutskottet för integrationsfrågor <i>Sub-Committee on Integration</i>	-
Underutskottet för diasporafrågor <i>Sub-Committee on Diasporas</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, medlem
UTSKOTTET FÖR KULTUR, VETENSKAP, UTBILDNING OCH MEDIA <i>COMMITTEE ON CULTURE, SCIENCE, EDUCATION AND ME- DIA</i>	Inka HOPUSU, medlem Hilkka KEMPPI, ersättare
Underkommittén för kulturell mångfald och kulturarv <i>Sub-Committee on Culture, Diversity and Heritage</i>	-
Underutskottet för medier och informationsområdet <i>Sub-Committee on Media and Information Society</i>	Inka HOPUSU, medlem
Underutskottet för utbildning, ungdom och sport <i>Sub-Committee on Education, Youth and Sport</i>	Hilkka KEMPPI, medlem
UTSKOTTET FÖR JÄMSTÄLLDHET OCH ICKE-DISKRIMINE- RING <i>COMMITTEE ON EQUALITY AND NON-DISCRIMINATION</i>	Tarja FILATOV, medlem Jussi SARAMO, ersättare 1.1–13.10.2020 Veronika HONKASALO, ersättare 14.10– 31.12.2020
Underutskottet för minoriteters rättigheter <i>Sub-Committee on Rights of Minorities</i>	Tarja FILATOV, medlem
Underutskottet för funktionshinder, flerfaldig och inter- sektionell diskriminering <i>Sub-Committee on Disability, Multiple and Intersectional Discrimination</i>	Jussi SARAMO, medlem 1.1–13.10.2020 Veronika HONKASALO, medlem 14.10– 31.12.2020
Underutskottet för jämställdhet mellan könen <i>Sub-Committee on Gender Equality</i>	Tarja FILATOV, medlem
UTSKOTTET FÖR VAL AV DOMARE TILL EUROPADOMSTO- LEN <i>COMMITTEE ON THE ELECTION OF JUDGES TO THE EURO- PEAN COURT OF HUMAN RIGHTS</i>	-
UTSKOTTET FÖR PROCEDURFRÅGOR <i>COMMITTEE ON RULES OF PROCEDURE AND IMMUNITIES</i>	-
UTSKOTTET FÖR GRANSKNING AV MEDLEMSLÄNDERNAS UPPFYLLANDE AV SINA ÅTAGANDEN (GRANSKNINGSUT- SKOTTET) <i>COMMITTEE ON HONOURING OF OBLIGATIONS AND COMMITMENTS BY MEMBER STATES</i>	Kimmo KILJUNEN (SOC), medlem Petri HONKONEN (ALDE), medlem

DOKUMENT GODKÄNDA AV EUROPARÅDETS PARLAMENTARISKA FÖRSAMLING 2020

3.1 Resolutioner

En resolution avser dels ett beslut av församlingen i en fråga som församlingen är behörig att genomföra, dels en ståndpunkt som församlingen företräder och ensam är ansvarig för.

Resolution 2316 (2020)	De demokratiska institutionernas ställning i Polen (dok. 15025)
Resolution 2317 (2020)	Hot mot mediefriheten och journalisters säkerhet i Europa (dok. 15021)
Resolution 2318 (2020)	Skyddet för religions- och trosfrihet på arbetsplatsen (dok. 15015)
Resolution 2319 (2020)	Ministerkommitténs och församlingens gemensamma kompletterande förfarande (dok. 15024)
Resolution 2320 (2020)	Om den ryska delegationens fullmakter (dok. 15050)
Resolution 2321 (2020)	Internationella förpliktelser i fråga om hemtagning av barn från krigs- och konfliktområden (dok. 15055)
Resolution 2322 (2020)	Om den ryska delegationens fullmakter (dok. 15020)
Resolution 2323 (2020)	Gemensam insats för att stoppa människohandel och smuggling av migranter (dok. 15023)
Resolution 2324 (2020)	Försvunna flykting- och invandrarbarn i Europa (dok. 15026)
Resolution 2325 (2020)	Verksamhetsberättelse om församlingens medlemsgranskning januari–december 2019 (dok. 15031)
Resolution 2326 (2020)	Är demokratin hackad? Hur svarar vi? (dok. 15028)
Resolution 2327 (2020)	Transplantationsturism (dok. 15029)
Resolution 2328 (2020)	Förebyggande av våld mot och diskriminering av flyktingar som representerar religiösa minoriteter (dok. 15083)
Resolution 2329 (2020)	Lärdomar om effektiva och rättighetsbaserade åtgärder mot covid-19-pandemin (dok. 15115)
Resolution 2330 (2020)	Sexuellt våld mot barn: att stärka insatserna och samarbetet i Europa (dok. 15109)
Resolution 2331 (2020)	Starkare kvinnor: att främja tillgången till preventionsmetoder i Europa (dok. 15084)
Resolution 2332 (2020)	Minimistandarder för valsistem i syfte att garantera fria och demokratiska val (dok. 15027)

Resolution 2333 (2020)	Etik och vetenskap inom teknik: en ny kultur av offentlig dialog (dok. 15117)
Resolution 2334 (2020)	Om behovet av ett ombudsmannaorgan som övervakar internet (dok. 15085)
Resolution 2335 (2020)	Grundläggande studie av drogpolitiken och de mänskliga rättigheterna i Europa (dok. 15086)
Resolution 2336 (2020)	Dags att agera: Europas politiska bidrag till kampen mot manipulation av resultaten av idrottstävlingar? 15116)
Resolution 2337 (2020)	Demokratierna inför covid-19-pandemin (dok. 15157)
Resolution 2338 (2020)	Covid-19-pandemins konsekvenser för de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen (dok. 15158)
Resolution 2339 (2020)	Upprätthållande av mänskliga rättigheter under kriser och pandemier: kön, jämställdhet och icke-diskriminering (dok. 15129)
Resolution 2340 (2020)	Covid-19-pandemins humanitära konsekvenser för migranter och flyktingar (dok. 15142)
Resolution 2341 (2020)	Behovet av att säkerställa en demokratisk styrning av artificiell intelligens (dok. 15150)
Resolution 2342 (2020)	Rätt genom algoritmer – AI:s roll i polisarbetet och det straffrättsliga systemet (dok. 15156)
Resolution 2343 (2020)	Förebyggande av ojämlikhet som följer av artificiell intelligens (dok. 15151)
Resolution 2344 (2020)	Hjärngränssnitt: nya rättigheter eller ett nytt hot mot de grundläggande rättigheterna (dok. 15147)
Resolution 2345 (2020)	Artificiell intelligens och arbetsmarknaden: vänner eller fiender? (dok. 15159)
Resolution 2346 (2020)	Rättsliga aspekter på "autonoma" fordon (dok. 15143)
Resolution 2347 (2020)	Nya tillslag mot politisk opposition och avvikande åsikter i Turkiet: brådskande behov att skydda Europarådets principer (dok. 15171)
Resolution 2348 (2020)	Principer och garantier för advokater (dok. 15152)
Resolution 2349 (2020)	Ändring av arbetsordningens bestämmelser om alternativa arrangemang för församlingens sessioner (dok. 15178)
Resolution 2350 (2020)	Ändring av församlingens arbetsordning (dok. 15179)
Resolution 2351 (2020)	Könsdimensionen i utrikespolitiken (dok. 15122)
Resolution 2352 (2020)	Hot mot universitetens akademiska frihet och autonomi i Europa (dok. 15167)
Resolution 2353 (2020)	Stöd till personer med autism och deras familjer (dok. 15177)
Resolution 2354 (2020)	Effektiv intressebevakning för ensamkommande invandrarbarn och invandrarbarn som skilts från sina föräldrar (dok. 15133)

Resolution 2355 (2020)	Investeringsmigration (dok. 15127)
Resolution 2356 (2020)	Rättigheter och skyldigheter för frivilligorganisationer som hjälper flyktingar och invandrare (dok. 15161)

3.2 Rekommendationer

Med rekommendation avses ett förslag som församlingen lägger fram inför ministerkommittén och vars genomförande inte hör till församlingen utan till regeringarna.

Rekommendation 2168 (2020)	Hot mot mediefriheten och journalisters säkerhet i Europa (dok. 15021)
Rekommendation 2169 (2020)	Internationella förpliktelser i fråga om hemtagning av barn från krigs- och konfliktområden (dok. 15055)
Rekommendation 2170 (2020)	Politiska fångar i Azerbajdzjan (dok. 15020)
Rekommendation 2171 (2020)	Gemensam insats för att stoppa människohandel och smuggling av migranter (dok. 15023)
Rekommendation 2172 (2020)	Försvunna flykting- och invandrabarn i Europa (dok. 15026)
Rekommendation 2173 (2020)	Förebyggande av handel med mänskliga vävnader och celler (dok. 15022)
Rekommendation 2174 (2020)	Lärdomar om effektiva och rättighetsbaserade åtgärder mot covid-19-pandemin (dok. 15115)
Rekommendation 2175 (2020)	Sexuellt våld mot barn: att stärka insatserna och samarbetet i Europa (dok. 15109)
Rekommendation 2176 (2020)	Etik och vetenskap inom teknik: en ny kultur av offentlig dialog (dok. 15117)
Rekommendation 2177 (2020)	Grundläggande studie av drogpolitiken och de mänskliga rättigheterna i Europa (dok. 15086)
Rekommendation 2178 (2020)	Dags att agera: Europas politiska bidrag till kampen mot manipulation av resultaten av idrottstävlingar? 15116)
Rekommendation 2179 (2020)	Demokratierna inför covid-19-pandemin (dok. 15157)
Rekommendation 2180 (2020)	Covid-19-pandemins konsekvenser för de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen (dok. 15158)
Rekommendation 2181 (2020)	Behovet av att säkerställa en demokratisk styrning av artificiell intelligens (dok. 15150)
Rekommendation 2182 (2020)	Rätt genom algoritmer – AI:s roll i polisarbetet och det straffrättsliga systemet (dok. 15156)
Rekommendation 2183 (2020)	Förebyggande av ojämlikhet som följer av artificiell intelligens (dok. 15151)

- Rekommendation 2184 (2020) Hjärngränssnitt: nya rättigheter eller ett nytt hot mot de grundläggande rättigheterna (dok. 15147)
- Rekommendation 2185 (2020) Artificiell intelligens i hälso- och sjukvården: medicinska, juridiska och etiska utmaningar (dok. 15154)
- Rekommendation 2186 (2020) Artificiell intelligens och arbetsmarknaden: vänner eller fiender? (dok. 15159)
- Rekommendation 2187 (2020) Rättsliga aspekter på "autonoma" fordon (dok. 15143)
- Rekommendation 2188 (2020) Principer och garantier för advokater (dok. 15152)
- Rekommendation 2189 (2020) Hot mot universitetens akademiska frihet och autonomi i Europa (dok. 15167)
- Rekommendation 2190 (2020) Effektiv intressebevakning för ensamkommande invandrabarn och invandrabarn som skilts från sina föräldrar (dok. 15166)
- Rekommendation 2191 (2020) Investeringsmigration (dok. 15182)
- Rekommendation 2192 (2020) Rättigheter och skyldigheter för frivilligorganisationer som hjälper flyktingar och invandrare (dok. 15174)

EUROPARÅDETS PARLAMENTARISKA FÖRSAMLINGS OCH DESS STÄNDIGA UTSKOTTETS SÄRSKILDA GÄSTER 2020

Statliga gäster i plenum

David ZALKALIANI, Georgiens utrikesminister *	27.1.2020
Salome ZOURABICHVILI, Georgiens president	28.1.2020
Igor DODON, Moldaviens president	29.1.2020

Statliga gäster vid ständiga utskottets möten

Miltiadis VARVITSIOTIS, Greklands utrikesminister *	26.6.2020
Miltiadis VARVITSIOTIS, Greklands utrikesminister *	13.10.2020
Miltiadis VARVITSIOTIS, Greklands utrikesminister *	22.10.2020
Michael ROTH, Tysklands Europaminister *	20.11.2020

Företrädare för internationella organisationer och medborgarsamhället vid ständiga utskottets möten

Marija PEJČINOVIĆ BURIĆ, Europarådets generalsekreterare	29.1.2020
Tedros ADHANOM GHEBREYESUS, WHO:s generaldirektör	26.6.2020
Angel GURRÍA, OECD:s generalsekreterare	12.10.2020
Dunja MIJATOVIĆ, Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter	13.10.2020
Robert SPANO, ordförande för Europadomstolen	20.11.2020

* Ministerkommitténs ordförande

EUROPARÅDETS MEDLEMSSTATER

Stiftande medlemmar (1949)

	Belgien	26.11.1991	Polen
	Danmark	7.5.1992	Bulgarien
	Frankrike	14.5.1993	Estland
	Irland	14.5.1993	Litauen
	Italien	14.5.1993	Slovenien
	Norge	30.6.1993	Tjeckien
	Luxemburg	30.6.1993	Slovakien
	Nederländerna	7.10.1993	Rumänien
	Sverige	10.11.1994	Andorra
	Storbritannien	10.2.1995	Lettland
		13.7.1995	Albanien
9.8.1949	Grekland	13.7.1995	Moldavien
7.3.1950	Island	9.11.1995	Ukraina
13.4.1950	Turkiet	9.11.1995	Makedonien
13.7.1950	Tyskland	28.2.1996	Ryssland
16.4.1956	Österrike	6.11.1996	Kroatien
24.5.1961	Cypern	27.4.1999	Georgien
6.5.1963	Schweiz	25.1.2001	Armenien
29.4.1965	Malta	25.1.2001	Azerbajdzjan
22.9.1976	Portugal	24.4.2002	Bosnien och Hercegovina
24.11.1977	Spanien	3.4.2003	Serbien
23.11.1978	Liechtenstein	6.10.2004	Monaco
16.11.1988	San Marino	6.6.2006	Serbien
5.5.1989	Finland	11.5.2007	Montenegro
6.11.1990	Ungern		

OBSERVATÖRER VID EUROPARÅDETS MINISTERKOMMITTÉ

7.3.1970	Heliga stolen
10.1.1996	USA
29.5.1996	Kanada
20.11.1996	Japan
1.12.1999	Mexiko

OBSERVATÖRER VID EUROPARÅDETS PARLAMENTARISKA FÖRSAMLING

2.12.1957	Israel
28.5.1997	Kanada
4.11.1999	Mexiko

DEMOKRATIPARTNER VID EUROPARÅDETS PARLAMENTARISKA FÖRSAMLING

2011	Marocko	2014	Kirgizistan
2011	Palestina	2016	Jordanien

Finlands delegation i Europarådet
FIN-00102 Riksdagen
tfn + 358 9 4321
www.riksdagen.fi
fornamn.efternamn@riksdagen.fi

Europarådets parlamentariska församling
Parliamentary Assembly of the Council of Europe
F-67075 Strasbourg
assembly.coe.int
www.coe.int